

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра фольклористики

**Український фольклор періоду повномасштабної
російсько-української війни (2022-2023 рр.):
модифікація традиційних жанрів, мотивів, образів**

*Кваліфікаційна робота ОС «магістр»
студентки II курсу
спеціальності 035 «Філологія»
спеціалізації 035.09 «Фольклористика
ОП «Фольклористика, міжкультурна
комунікація, іноземна мова»
Ганни ХУДОБИ*

*Науковий керівник –
д. філол. н., проф. Любов КОПАНИЦЯ*

Рецензент –
д. філол. н., доц. Олеся НАУМОВСЬКА

До захисту:
завідувачка кафедри д. філол. н., доц. Олеся НАУМОВСЬКА

Підпис –

Дата здачі – 22.05.23

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОГО ФОЛЬКЛОРНОГО ПРОЦЕСУ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	8
1.1 Постфольклор як спосіб творення, передачі, обробки та збереження культурної інформації	8
1.2 Постфольклор як соціокультурне явище	16
1.3 Інтернет-лор як мультимедійна фольклорна форма народної мультикультурної творчості	21
РОЗДІЛ II . ТЕМАТИЧНЕ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ОНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ	26
2.1 Переосмислення та відродження головних компонентів фольклорної системи у колективній свідомості і творчості сучасних українців	26
2.2 Функціональний синкретизм фольклору в умовах повномаштабної агресії рф (фольклорні твори, фольклоризовані тексти і тексти з ознаками фольклорності)	32
РОЗДІЛ III. ФОЛЬКЛОРНІ НОВОТВОРИ ПЕРІОДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2022-2023 рр.: МІЖ КОНСЕРВАЦІЄЮ ТРАДИЦІЇ І ТРАНСФОРМАЦІЄЮ ФОЛЬКЛОРУ	51
3.1 Візуальний фольклор в Інтернет-просторі	51

3.2 Шиболети – жанр фольклору періоду сучасної війни	55
3.3 Народні новини - анонімна патріотична оповіді про важливі події в житті народу	58
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Традиційна народна культура є соціокультурним явищем, що передає світоглядні та ціннісні засади українського народу з покоління в покоління. Вона формує самобутність нації. Важливу роль у цьому процесі відграє фольклор. Він виконує головні культурні функції: комунікативну, розважальну, виховну, захисну, утилітарну та естетичну. Окрім цього, фольклор має функцію фіксації історичних подій, народних настроїв та почуттів. Народна творчість продовжує зберігати в собі національні риси.

Однією з таких рис є індивідуалізм. З давніх-давен українці були індивідуалістами, що боролись за своє до останнього. Така моральна позиція та ідеологія створювалась та передавалась нашими предками з покоління в покоління. Центром індивідуалізму є свобода, що фіксується в усіх сферах життя людини. Ідея вільного землеробства, володіння власною землею та господарством завжди була присутня у ментальності нашого народу. Бажання мати власну державу та очільника теж є проявом індивідуалізму. Українці завжди цінували свою державність, духовність, вони змушені були її постійно захищати та виборювати.

Актуальним це питання є і нині. Внаслідок повномасштабної російсько-української війни, українці знову змушені відстоювати своє право бути незалежними: жити на власні землі, говорити рідною мовою, підтримувати звичаї і традиції свого народу, культуру.

Війна – це складне суспільно-політичне явище, що руйнує країни, міста, села, домівки, навіть життя людей. Тому кожен потребує підтримки та спілкування. Людина має перебувати у середовищі своєї національної культури, що дозволяє не занепадати духом та продовжувати боротись.

Народна творчість є важливою для культури. Особливо, нині в умовах війни, коли створюються нові фольклорні зразки, в яких українці висвітлюють свою національну ідентичність, ставлення до окупантів, підтримку військовим, які борються за незалежність країни. Фольклор дає змогу народу

об'єднатись, транслювати свої емоції та переживання у тексти та легітимізувати негативні емоції. Основною функцією сучасного фольклору є рефлексія почуттів людини у тексти. Таким чином люди можуть передати своє горе та жаль, зняти стрес. Фольклор є відрадою для української душі.

Нині, завдяки технічному прогресу народна творчість перейшла у нове середовище та набула нового способу трансмісії, нових жанрів. Завдяки Інтернету з'явилися сучасні види фольклору, зокрема візуальний фольклор, що дозволяє людям комунікувати між собою за допомогою зображень та швидше отримувати інформацію. Інтернет-простір став не просто місцем передачі інформації, а й способом обміркування певних соціально-політичних проблем та питань. Адже кожен з користувачів може висловити власну думку щодо певного питання.

З розвитком технологій масового набувають і нові жанри фольклору: меми, фотожаби, народні новини. Такі твори є лаконічними та зрозумілими саме носіям національної традиції. Проте разом з ними продовжують функціонувати і твори традиційного фольклору, зокрема: анекдоти, прокльони, соціально-побутові пісні.

Модифікація жанрів, образів, мотивів дає нам змогу простежити трансформацію головних фольклорних компонентів у колективній свідомості українців, їхнє ставлення до подій сучасності та способи прийняття ситуації.

Актуальність дослідження. Фольклор завжди асоціювався із застарілою сільською традицією. Проте у ХХ ст. дослідники почали цікавитись новим явищем – постфольклором. Сьогодні фольклор продовжує створюватись, функціонувати та трансформуватись. Це пов'язано з розвитком фольклору періоду російсько-української війни, появою нових образів, мотивів, жанрів. Цей період створення фольклору ще триває, тому досліджений не в повній мірі. Таким чином з'являються недостатньо досліджені питання, які потребують аналізу, а саме: варіювання образів, мотивів та жанрів фольклору періоду російсько-української війни.

Новизна дослідження полягає у тому, що інтернет став новим сучасним середовищем для розвитку та функціонування фольклору. Тут продукуються зразки народної творчості на найактуальніші теми, традиційні жанри трансформуються у нові, а процес передачі інформації докорінно змінився.

Мета дослідження: здійснення аналізу фольклору періоду російсько-української війни, а саме: основних образів, мотивів та жанрів.

Об'єкт дослідження: жанри фольклору повномасштабної російсько-української війни (2022-2023 рр.) у соц. мережах Instagram, Facebook, сайтах rozdillviv, ukrinform та ін.

Предмет дослідження: варіювання традиційних жанрів, образів, мотивів у сучасному фольклорному просторі.

Головними **завданнями** даної роботи є:

- проаналізувати історіографію досліджень постфольклору та інтернет-лору;
- дослідити ознаки та поширення постфольклору та інтернет-лору;
- проаналізувати трансформацію соціально-побутових пісень від традиційних варіантів до сучасних;
- описати основні образи, мотиви та жанри фольклору періоду російсько-української війни;
- пояснити модернізацію жанрів фольклору в період повномасштабного вторгнення росії до України.

Теоретико-методологічну основу дослідження складають такі праці таких дослідників, як: О. Кузьменко, Н. Лисюк, Р. Лихограй, Я. Закальська, Е. Хартленд, Ж. Денисюк, О. Харчишин.

Під час дослідження були використані **такі методи:**

- історичний (дослідження історіографії постфольклору, трансформації та козацьких пісень у пісні сучасного фольклору);
- описовий (опис ознак жанрів сучасного фольклору періоду російсько-української війни та особливостей їхнього функціонування);

- інтертекстуальний (діалогічна взаємодія текстів у процесі їхнього функціонування);
- типологічний метод (виділення основних образів, тем, мотивів та жанрів фольклору періоду російсько-української війни).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ І

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОГО ФОЛЬКЛОРНОГО ПРОЦЕСУ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

1.1 Постфольклор як спосіб творення, передачі, обробки та збереження культурної інформації

Фундаментальні дослідження вітчизняного постфольклору розпочалися наприкінці ХХ ст. і продовжуються нині. Існують досі невирішені питання щодо функціонування, жанрового складу та особливостей розвитку. Серед дослідників варто виділити Н. Лисюк, Ж. Денисюк, Р. Кирчів, О. Харчишин, В. Кравчик-Василевська, Н. Мельник, О. Чебанюк, О. Кузьменко, Р. Лихограй, Я. Закальська, С. Грица та ін.

Фольклор асоціювався з сільською застарілою традицією. Проте ще у ХІХ ст. такі дослідники, як М. Драгоманов, І. Франко довели протилежне. Вони звертають увагу на те, що фольклор продовжує продукуватись та поширюватись. Так, І. Франко у своїй роботі «Як виникають народні пісні» (1887 р.), говорить про те, що народні пісні є не лише способом естетичного задоволення, а й слугують для пізнання історії народу. Оскільки, теми, мотиви, сюжетні колізії фольклору відгукуються на історичні події та містять інформацію про життя народу того часу. Тому ми маємо досліджувати народну творчість, вона не зникає, а відгукується на головні соціально-політичні проблеми певного періоду часу. [29]

Ось як висловився І. Франко про народну творчість у праці «Дещо про Борислав»: «... поетична творчість нашого народу ще не вичерпалася, що він усе ще спосібний видобувати чимраз нові тони, відзиватися чимраз новими, ... піснями на всякі біжучі справи, котрі глибше діткнуть його життя і показують вплив на його суспільні і економічні обставини, ... се дуже гарно доказав д. Драгоманов своєю працею про нові українські пісні про громадське життя.» [28]

Дійсно, М. Драгоманов підтримував тезу І. Франка і говорив, що потрібно підтримувати народну творчість, поширювати її. Адже вона висвітлює життя простого народу, його думки та переживання, актуальні проблеми. Саме фольклор дає змогу зрозуміти народ. [5] Таким чином фольклористи XVIII ст. активно вивчали та збирали народну творчість, створювали експедиції та видавали збірники. Серед відомих дослідників варто виділити: П. Куліша, М. Костомарова, П. Чубинського, М. Лисенка, П. Житецького та ін. Більшість досліджень того часу були зосереджені на аналізі та збиранні саме традиційних, архаїчних жанрів фольклору.

При аналізі актуальних проблем постфольклору потрібно звернути увагу на перші згадки щодо зміни вектору досліджень фольклористики. Одним з перших, хто підняв питання про зміну напрямку став А. Лобода. В «Етнографічному Віснику» 1925 р. науковець описує тогочасний стан етнографії, її зв'язок з фольклористикою, пропонує нові напрямки розвитку. Так, А Лобода пише, що потрібно звертати увагу на зразки народного життя, які утворились недавно: «При цьому треба з двох критеріїв виходити: 1) стежити за сучасною долею давніх форм народнього життя та мистецтва, але 2) не минати й того, що утворилося й утворюється тільки під теперішній час». [6, с. 4]

У XX ст. дослідження постфольклору були зупинені. Так як фольклористика в той час була під жорсткими санкціями влади, що встановлювала народну свідомість. Народна творчість передає інформацію про голодомори, репресії, війни, злочини чиновників, заслання. Вся ця інформація протиставлялась тогочасній ідеології, тому не мала права на поширення. Таким чином наступні дослідження постфольклору відбулись наприкінці XX ст. та набули активнішого розвитку у XXI ст.

Проте фольклор XX ст. продовжував створюватись та побутувати. Насамперед він стосувався життя українців під впливом тоталітарного радянського режиму. Р. Кирчів називає народну творчість цього періоду

«опозиційно налаштованою творчістю народу» та стверджує, що вона мала політичний характер. Українці свободолюбивий народ, тому все незадоволення тогочасною владою, підняття протирадянських настроїв вони зображували у фольклорі. Серед жанрів народної творчості ХХ ст. найбільш поширеними були анекдоти, загадки, частушки, приспівки до танцю, приказки, віршики, що дають змогу швидко реагувати на тогочасні реалії дійсності. [11, с. 518-520]

Відомий американський фольклорист Р. М. Дорсон у праці «Фольклор у сучасному світі» робить огляд стану американської народної творчості, англійської, скандинавської та інших країн. Дослідник стверджує, що дослідження фольклору завжди були пов'язані з примітивним та сільськими культурами, але потрібно це змінювати. Адже світ змінюється, разом з ним змінюється і народна творчість. Р. М. Дорсон дає оцінку процесу урбанізації у містах. Він говорить про те, що сільські жителі почали активно переїжджати до міст і створювати там фольклорні групи. «Не погоджуючись із цим оціночним судженням, я визнаю, що дослідження фольклору від самого початку були пов'язані зі старовинним та примітивним «сільським фольклором». Але інша сторона історії зображує дослідження фольклору в цілком іншому світлі, представляє їх як сучасні, прив'язані до тут і зараз... У цій концепції фольклор є місцем дії, «Традиція» теж потребує переоцінки, адже традиції постійно оновлюються.» [33, с.23]

Однією з ґрунтовних вітчизняних праць є «Постфольклор в Україні» Н. Лисюк. Дослідниця описує стан вивчення новітнього фольклору в Україні, виділяє його основні риси та спростовує усталені радянські міфи. Видання складається з трьох частин. У першому розділі «Фольклор і постфольклор на теренах України» розглядається поняття фольклору, хто є його творцем, реанімація традиції у міському середовищі, поняття постфольклору, його ознаки та мова. У другому розділі «Соціальний поліморфізм міського фольклору» Н. Лисюк розглядає творчість спільнот, обрядові практики

сучасного міста та родинну обрядовість. Останній розділ видання присвячений жанрології постфольклору.

Особливу увагу слід звернути на питання регресивності фольклорних явищ. Н. Лисюк погоджується з висновками таких учених, як М. Цертелєв, М. Максимович, П. Куліш про регресивність та стагнаційність традиційної народної творчості. Дійсно, деякі фольклорні зразки перестали побутувати та існувати. Причиною регресу та стагнації, на думку дослідниці, є «глобальні цивілізаційні зрушення». «Не менш вагомими чинниками занепаду традиції стали й соціальні катаклізми ХХ ст., і надмір уваги до фольклору з боку радянської держави, що розглядала його як потужний чинник ідеологічного впливу на маси й робила спроби підмінити автентичний фольклор «радянським фольклоризмом». [17, с. 28]

Н. Лисюк виділяє основні процеси занепаду традиційної народної творчості. Серед них: фрагментація (зовнішня та внутрішня), інфантилізація (перехід твору з одного жанру в інший), звуження репертуару виконавців, зміна форми побутування твору (перехід з активної фази у пасивну) та уніфікація (знищення варіативності). Наслідками вищезазначених процесів є трансформація фольклору, редукція жанрової системи та консервація традиції. [17, с.29-40]

Важливим є питання класифікації жанрів постфольклору. За Н. Лисюк розглядати жанрову систему можна з точки зору філології (види, жанри, цикли) та соціології («конгломерат соціокультурних комплексів»). Дослідниця поділяє постфольклор на усний та писемний. До усного належить: міська неказкова проза (легенди, перекази, бувальщини), міська пісня (побутова, вулична, студентська, туристська, романс та ін.), паремії (приказки, прислів'я, прикмети, ворожіння, жартівливі віршики, кричалки, анекдоти, народні новини та ін.). Писемний фольклор поділяється на суто писемний (сонники, побажання, весільні поздоровлення та ін.) та парафольклорні

іконічні- вербальні форми (графіті, дівочі, туристські, військові альбоми, епістолярні кліше та поздоровчі формули) [Додаток А]

Однією з домінуючих функцій фольклору є комунікативна. З давніх часів народна творчість була засобом передачі знань про навколишній світ, задоволення потреби в інформації. У фольклорі народ відображав реакції на соціальні та історичні події. Відповідно до сьогоденних реалій, це завдання виконує постфольклор. З розвитком інтернету новини почали поширюватись швидше і люди отримали змогу швидше передавати інформацію, реагувати на певні події. Сучасні дослідники вже звернули на це увагу. Р. Лихограй зазначив: «В умовах політичних викликів та воєнного протистояння набуває особливої актуальності вироблення механізмів протидії зовнішньому ворогові на основі вивчення віковичного досвіду народу, акумульованого у його творчості; водночас збереженню стабільності і ладу в державі Україна сприятиме налагодження міжетнічного внутрішньодержавного діалогу, тому на часі поглиблене, серйозне, скрупульозне вивчення формування етностереотипів, випрозорених у традиційних уснословесних текстах.» [18, с. 5] Фольклор нині є системою, яка відтворює всі суспільно-політичні рухи та піднімає всенародну свідомість українців на новий рівень.

Р. Лихограй досліджує українську народну творчість саме у сфері політики. Так як останнім часом політика потрапила майже до всіх сфер життя сучасної людини. Вона формує світоглядні погляди як суспільства, так і індивіда. Більшість творів фольклору мають політичний підтекст або ж етнічні стереотипи (розділення на «своїх» та «чужих»). Тому ми не можемо оминати цей розділ фольклору, що є надто важливим сьогодні.

Зважаючи на останні історичні події в Україні (Революція Гідності, війна), дослідники почали фіксувати теми боротьби за національну гідність, звитяжних подвигів, героїчної смерті, покидання домівки, висміювання окупантів та ін. Я. Закальська запропонувала ввести до системи термінів «фольклор спротиву», який об'єднує різножанровий фольклорний матеріал за

сучасною суспільно-історичною тематикою: «... терміном «фольклор спротиву» можна номінувати фольклор, що твориться суб'єктивністю осіб у періоди складних суспільних потрясінь і протистоянь із зовнішнім і внутрішнім супротивниками, якими є війни, революції та знакові для спільноти виклики.» [8, с.25] Варто зазначити, що до народної творчості цієї групи належать як вербальні, та і невербальні (графіті, арт-інсталяції) компоненти. Дослідниця розглядає фольклор Революції Гідності, виділяє основні мотиви та образи боротьби народу за європейські цінності. У роботі представлені зразки постфольклору, які ввійшли стали символами незламності та боротьби (заклички, гасла, пісні, написи).

З початком повномасштабної воєнної агресії рф в Україні народна творчість знову зазнала свого тематичного та функціонального оновлення. У сучасному фольклорі почали з'являтися нові актуальні теми та жанри. «Міркування про те, що надзвичайно важливо записувати пісні, оповідання, пов'язані з війною, В. Гнатюк висловив ще під час Першої світової війни. Учений уважав, що необхідно звертати пильну увагу на пісні, що співаються в середовищі військових, оповідання, що розповідаються вояками, листи, які вони пишуть своїм рідним, говір військових і навіть на написи в окопах.» [1] Сучасні дослідники займаються цим питанням. Серед найактивніших фольклористів, які досліджують народну творчість війни можна виділити О. Кузьменко. Дослідниця присвятила працю фольклору Першої та Другої світових війн – «Драматичне буття людини в українському фольклорі: концептуальні форми вираження (період Першої та Другої світових воєн)». У роботі розглянуто етапи народної творчості ХХ ст.: дорадянський світоглядний, радянський фейклорний, пострадянський міждисциплінарний. Особливо цікавим для аналізу є етап фольклору, який стосується саме України під час незалежності, так як з'являються нові методи та підходи до досліджень воєнного фольклору. Як пише О. Кузьменко: «... в обов'язкове методологічне поле фольклористики неодмінно входить компаративний аналіз, питання

жанрових пріоритетів, мовно-стильових відмінностей, якими володіє кожен національний фольклор,...»[14, с.126] Фольклор передає не лише історичні події та людські страждання, а й піднімає питання повсякденного життя народу на окупованих територіях.

О. Кузьменко розглядає основні концепти фольклору війни, зокрема: Війна, Молитва, Смерть (фатальна, тотальна та героїчна), Мати, Ворог, Туга, Сум-Радість, Страх, Дім, Неволя, Могила – Сила – Слава – Україна. На думку, дослідниці слід аналізувати не лише фольклорні тексти, а й тексти, які мають лише ознаки фольклорності. Адже у ХХ ст. набуло широкого поширення явище фольклоризму, завдяки якому зміцнюється почуття національної приналежності та розвивається популяризація народної творчості.

«...концептуальний аналіз українського фольклору, що активно функціонував в епоху війн ..., показав, що через вербальні ресурси усної традиції передаються засадничі цінності етнокультури. ...він є потужним інформаційним ресурсом для дослідників різних гуманітарних сфер, які вивчатимуть роль фольклору в становленні сучасної національної свідомості українців. Адже у власне фольклорних творах, у фольклоризованих текстах і тих текстах, які мають ознаки фольклорності, кодовано глибинний зміст духовної екзистенції простої людини та її бачення світу, у якому відчутний постійний конфлікт між фатально-печальним та дієво-активним початками.» [14, с. 594]

Важливою є і теза О. Кузьменко про сучасну війну в Україні. Дослідниця виділяє поширені нині жанри, порушує питання гендерного розподілу фольклору під час війни. Цей період в історії країни стає викликом для жінок. Адже вони вимушені змінити своє традиційне становище у суспільстві та взятись за чоловічі справи. Так більшість жінок відтворює фольклор, який раніше був притаманний лише для чоловіків: «Коли я починала записувати стрілецьку пісенність, то одразу зауважила, що є переваги у жанрах. Маршові пісні жінки не знали. Переважно співали стрілецькі баладні, а особливо

ліричні пісні про кохання: "Колись дівчина мила", "Човник хитається серед води", "Як з Бережан до Кадри січовики манджали".» [П]

Цікавим є погляд О. Кузьменко на воєнний фольклор учасників АТО як на фольклор професійної субкультури. Уснословесні зразки, які належать до цієї групи, є більшою мірою регіональним або субкультурним явищем. Адже фіксується та зберігається стихійно, у процес формування такого фольклору включеними є лише певні верстви населення. Дослідниця звертає увагу також на фольклор мігрантів. Дійсно, багато хто з українців покинув власну країну та дім через війну. Тому фольклор цього прошарку суспільства потрібно також фіксувати та аналізувати.

Отже, урбанізація суспільства, культурні, соціальні, політичні та ідеологічні зміни вплинули на трансформацію традиційної народної творчості. Сучасний фольклор є наслідком процесу глобалізації. Він відтворює нинішні проблеми суспільства. Тому науковий світ має звернути увагу на явище постфольклору. Хоча деякі науковці почали досліджувати факт існування сучасного фольклору, проте існують досі невирішені питання, пов'язані з переіодизацією та жанрологією.

1.2 Постфольклор як соціокультурне явище

Народна творчість має безліч рівнозначних понять: це культура, комунікація, система духовних та соціальних цінностей, творчість, традиції та вірування, народна мудрість, ідеологія та ін. Кожен з поданих еквівалентів характеризує фольклор як явище, яке допомагає людині сприймати та пояснювати навколишній світ.

Протягом багатьох століть фольклор на підсвідомому рівні людини мав асоціації із поняттям «селянської» традиції. Він співвідносився із закоренілими судженнями та твердженнями щодо сталості у розвитку. Проте, зважаючи на технічний прогрес людства та певні історичні події, народна творчість, як і більшість соціокультурних явищ, трансформувалася.

Відомо, що фольклор протягом свого розвитку пройшов три етапи побутування: архаїчний, класичний та новітній. Такий процес відбувся внаслідок змін у суспільстві та науково-технічному прогресу. За Н. Лисюк архаїчний етап розвитку фольклору характеризується горизонтальною трансмісією (прямою комунікацією між суб'єктами), родовими союзами та «всеосяжним синкретизмом». Дослідниця виділяє трансмісійний (використання вербального та інших видів каналів під час комунікації), семіотичний (прирівнювання мовлення, дії і речі), семантичний (кількість форм вираження перебільшує кількість значень), ідеологічний (однорідність форм суспільної свідомості) та функціональний синкретизм (різноманітність функцій архаїчного фольклору). [17, с. 17-18]

Класичний етап розвитку народної творчості характеризується переходом суспільства до моногамного виду шлюбу, урбанізацією суспільства. З'являються нові міфологічні уявлення, образи та жанрові системи. Інша назва цього етапу – дуалістичний та постсинкретичний. Виникають нові види мистецтва, широкого поширення набуває література, яка використовує за основу елементи фольклору. Поступово література та письмо

заміщують народну творчість, що стає однією з причин формування нового етапу.

Наступний, новітній етап, сформувався у ХХ ст. завдяки розвитку інформаційних технологій, книгодрукуванню, науково-технічному прогресу. Виникає таке явище як масова культура. Значний вплив на розвиток фольклору мав також процес глобалізації, що дав поштовх для успішного просування міжкультурній комунікації.

Основними ознаками фольклору є усність, колективність, синкретизм, варіантність, трансмісійність, імпровізованість, традиційність та ін. З розвитком народної творчості деякі ознаки частково втратили свою вагомість або трансформувались.

Порівнюючи постфольклор та традиційний фольклор, можна дійти висновку, що ці два явища мають спільні ознаки. Серед них: *колективність, варіантність, трансмісійність, синкретизм, анонімність*. Також ознаками постфольклору є:

- соціокультурний поліцентризм (розподілення на соціальні, вікові підгрупи);
- функціональна маргінальність (побутування виключно у певних сферах);
- закритість/відкритість (закритість традиції створює культурну ізоляцію для певних груп (професійні об'єднання, субкультури), а відкритість характеризується різним віком, статтю суб'єктів).

Зважаючи на те, що постфольклор як і традиційний фольклор під час творення не має одноосібного автора, можна з впевненістю стверджувати, що колективність є характерною ознакою для обох видів фольклору. У формуванні зразків сучасної народної творчості бере участь суспільство або

група людей. Також це може бути одна особа, ім'я якої неможливо встановити, так як текст швидко передається між суб'єктами трансмісійного процесу.

Варіантність теж є досить характерною ознакою постфольклору. Адже сучасні засоби зв'язку та комунікації допомагають поширювати та створювати копії фольклорних зразків з новими варіантами. Відмінність між текстами може бути в іменах, назвах місцевостей, кількості деталей.

Трансмісійність постфольклору виявляється у способі передачі інформації. Більшість зразків передаються не усно, як прийнято у традиційному фольклорі, а за допомогою Інтернету чи засобів масової комунікації. Такий спосіб передачі інформації є швидшим і дозволяє текстам зберігатись протягом довгого часу.

За Н. Никончук своєрідними ознаками постфольклору є ідеологічна маргінальність та фрагментарність. Адже він є притаманним для певних груп населення, відповідно до соціального та професійного статусу, що не має єдиної світоглядної суті. Також постфольклор має серійний характер відтворення, що є ознакою масової культури. Тому ми не можемо стверджувати, що сучасний фольклор може впливати на формування етносу в цілому. [20, с.222]

Поняття «усність» не може характеризувати сучасний фольклор. Як пише Н. Лисюк: «...усні тексти – це лише одна з багатьох складових фольклору, оскільки він включає також дієвий (акціональний), речовинний, запаховий, смаковий та інші плани, Отже, насправді фольклор зовсім не обмежується ні усним мовленням зокрема, ні вербальною комунікацією загалом і тим більше не дорівнює мові: це вторинна моделювальна система, яка використовує вербальну мову як матеріал, а поряд із нею широко користується й багатьма іншими невербальними семіотичними засобами.» [17, с.12] У зв'язку з розвитком письма, технічного прогресу постфольклор часто

є записаним чи зафіксованим в Інтернеті, тому ми не можемо обмежувати його поняттям «усності».

Слід зазначити, що віртуальний фольклор включає в себе, не лише вербальні компоненти, а й візуальні. Найпопулярнішими видами візуального контенту є: меми, «фотожаби», відео, гіф-картинки та ін. Такий формат фольклору дає змогу реципієнтові не обмежуватись усними жанрами та сприймати інформацію цілісно через різні канали.

Внаслідок цього слід виділити ще одну ознаку постфольклору – візуальну. На думку дослідників, такий формат передачі інформації може замінити традиційний, коли носій текстів доповнював усне висловлення жестами, мімікою, рухами. Нині всі ці дії замінює візуальне зображення.

Досить часто можна зустріти думку, що постфольклор та масова культура є одним і тим самим явищем. Проте ці дві дефініції мають різне смислове навантаження. «Масова культура здебільшого визначається як культурна продукція ..., створювана і розповсюджувана професіоналами для споживання на комерційній основі широкими масами, вона перетинається, хоча і не збігається з популярною культурою, яка має успіх у населення в рамках тієї або тієї країни, регіону і готує світ до культури глобальної,...» [4, с. 54-55] Відмінність постфольклору полягає у тому, що зразки масової культури спрямовані на товарність, комерційність (орієнтованіст на споживчий збут) та маніпулювання свідомістю (ідеологічно впливає на суб'єктів). В той час як неофольклор націлений на комунікацію між суб'єктами певного типу соціальних відносин.

Серед найголовніших функцій постфольклору можна виділити:

- комунікативна;
- розважальна;
- ідеологічна;
- утилітарна;

- культуротворча.

Отже, можна зробити висновок, що традиційний фольклор та неофольклор мають спільні ознаки та функції, а головна мета обох явищ – комунікація.

1.3 Інтернет-лор як мультимедійна фольклорна форма народної мультикультурної творчості

Сьогодні більшість фольклорних зразків формуються та передаються через інтернет простір. Є кілька чинників, які стали поштовхом для зміни способів передачі народної творчості:

- розвиток інформаційно-комунікаційних технологій;
- історичні та соціальні події;
- зміна ритму та цінностей життя.

«Ключовим поняттям у цьому аспекті є трансмісія – система поступового поетапного передавання фольклорного смислу в соціумі, який існує в одній часовій площині, а також між соціумами різночасових меж.» [9, с.49]

Традиційний фольклор передавався за допомогою горизонтальної та вертикальної трансмісії. Раніше важливу роль у комунікації відігравав вік. Традиційно інформація передавалась від старшого покоління до меншого. Вчені дійшли висновку, що сучасний фольклор поширюється переважно горизонтально, тобто людина отримує інформацію від спілкування з однолітками, членами соціальної групи. Неофольклор є способом творення, передачі, обробки та збереження культурної інформації.

Основним джерелом комунікації у сучасному світі є Інтернет. Він пройшов шлях від засобу до середовища, тобто став не лише засобом передачі інформації, а й середовищем, де сучасний фольклор активно розвивається. Виникло явище Інтернетлору (віртуального фольклору).

Звертаємось до визначення дослідниці Інтернет-фольклору І. Григоренко: «... це мультимедійні фольклорні форми народної мультикультурної творчості, які виникають, існують (в тому числі трансформуються) і поширюються переважно та/або виключно за допомогою другого покоління сервісів мережі Інтернет (Web 2.0).» [2, с.71]

Починаючи з ХХ ст. інтернет-фольклор починає активно вивчатись. Одним з перших, хто виокремив поняття новий електронний вид фольклору був Б. Бронсон. У 1949 р. науковець звернув увагу на використання статистичної машини у вивченні гуманітарних наук, зокрема фольклористиці. За допомогою, комп'ютерів студенти та дослідники можуть значно пришвидшити роботу та зменшити обсяг часу, необхідний для вирішення певних питань та знаходження фактів. У той самий час Б. Бронсон вказав, що успішне використання такого методу у роботі фольклористів залежить від повного та якісного аналізу мелодії фольклорного зразка. [34, с.81]

У 1983 р. з'явилась стаття У. Фокса, де чітко проаналізовано розвиток інтернет-фольклору, його види та функції. Також дослідник виконав діахронічний аналіз попередніх досліджень. У статті є класифікація інтернет-фольклору. У. Фокс зазначає, що вона ще не розвинена і її потрібно вдосконалити. Отже, інтернет-фольклор поділяється на:

- фольклор про комп'ютери;
- фольклор, отриманий за допомогою комп'ютерів;
- фольклор, створений за допомогою комп'ютерів.

У. Фокс вживав поняття «паперово-комп'ютерне мистецтво» (з англ. paperlore-computer) та комп'ютерний фольклор (з англ. computerized folklore). Дослідник робить такі висновки щодо інтернет-фольклору:

- надає перевагу коротким жанрам, дослідник висуває гіпотезу щодо скорочення фольклорних матеріалів у нашій культурі;
- зазнає змін повільніше ніж усний;
- продукує нові жанри;
- є надзвичайно анонімним та індивідуалістичним;
- може бути менш пов'язаним із демографічним виміром соціальної структури;

- підкреслює відношення фольклору та проблематики соціального контролю. [XL]

Завдяки мережі процес передачі фольклорних зразків став швидким, мобільним та гнучким. Як стверджує Д. Дзюба, взаємодія традиції із новаціями є умовою еволюції. [3, с. 47] Тому Інтернет є сприятливим середовищем для побутування постфольклору. Адже в мережі кожен може бути творцем та оцінювачем. Деякі вчені вказують на проблему суб'єкта та реципієнта у віртуальному фольклорі. Так як під час комунікації втрачається індивідуальність автора тексту, тому з'являється анонімність. Кожен текст під час передачі втрачає свого автора та вважається безавторським.

Сьогодні найпопулярнішим місцем для висловлення власної та колективної думки є соціальні мережі. Кожен користувач може написати свої міркування щодо певної проблеми і інші користувачі можуть підтримати, подискутувати, дати оцінку, погодитись чи заперечити. У той самий час текст отримує велику кількість репостів, тому залишається безавторським. Кожен користувач мережі може додати туди особисту думку, що породжує варіативність зразків. «...комунікативний характер фольклорної трансмісії зумовлює її орієнтування на людину (сучасника чи нащадка), а тому виконує одну з чотирьох функцій: відображення, позначення, діалогу, конфлікту.» [9] Всі ці процеси та функції є видами комунікації, що поступово переростають у фольклорні форми.

Отже, що інтернет став новим сучасним середовищем для розвитку та функціонування постфольклору. Тут продукуються зразки народної творчості на найактуальніші теми, традиційні жанри трансформуються у новітні, а процес передачі інформації докорінно змінився.

Польська дослідниця В. Кравчик-Василевська називає інтернет енциклопедією народного знання, де можна знайти не тільки розваги, а й обмін

думками, комунікацію з іншими користувачами. Вона використовує термін «e-folklor» для позначення постфольклору. На думку дослідниці, кожен в інтернет-просторі може бути носієм та оповідачем зразків народної творчості, адже можна приховати своє ім'я, використати псевдонім. Такий підхід до комунікації не дає змогу встановити точного автора фольклорного тексту. Сучасний фольклор має локальні зміни: якщо раніше традиційний фольклор мав етнічні та просторові кордони, то тепер передається без просторових бар'єрів, міжнаціонально: «Давній фольклор мав локальний вимір, тому сильно впливав на самоідентифікацію середовища і групи. Сучасний e-folklor втратив локальний характер, він більше не диференціюється за середовищем побутування, швидше поширюється, потрапляючи до більшої кількості адресатів, і переміщується, часто ігноруючи етнічнокультурні та просторові кордони». [12, с. 132] Також дослідниця створила схеми, які ілюструють та пояснюють комунікацію природного та технічного типу. (Додаток Б та В)

В. Кравчик-Василевська дослідила і мову e-folklor. Виділено такі ознаки: сконденсованість, використання знаків, аббревіатур, зменшуваних форм, відсутність пунктуації. Тобто процес передачі інформації став більш лаконічним та зручним.

Варто звернути увагу і на статистичні дані щодо користувачів інтернету. Відповідно до статистики щодня Інтернетом користуються майже 78% українців. У містах населення використовує це середовище для спілкування частіше, ніж у селах. Гендерний аспект користування Інтернетом у відсотковому відношенні майже однаковий. Найчастіше використовують Інтернет українці віком від 18 до 49 років. Найпопулярнішими мережами для поширення сучасного фольклору є: Telegram, Instagram, Facebook, Tiktok або ж просто сайти з новинами. [III] Слід відзначити, що з кожним роком відсоток користувачів мережею Інтернет зростає, що свідчить про популярність цього середовища для спілкування.

Слід зазначити, що на початку війни соціологи проводили опитування щодо основних джерел розповсюдження інформації серед українців. Як наслідок, з'ясувалось, що більшість використовує саме соціальні мережі, на другому місці знаходиться телебачення. Структура популярності засобів масової інформації виглядає таким чином:

1. соціальні мережі;
2. телебачення;
3. Інтернет-ЗМІ;
4. Радіо;
5. Друковані ЗМІ.

Тому можемо зробити висновок, що соціальні мережі залишаються одним із найпопулярніших середовищ для поширення та обговорення інформації.

РОЗДІЛ II

ТЕМАТИЧНЕ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ОНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

2.1 Переосмислення та відродження головних компонентів фольклорної системи у колективній свідомості і творчості сучасних українців

Народна творчість протягом віків вбирає в себе людські переживання, почуття. В ній відображаються нещастя та горе народу, наприклад, війна, голод, геноцид, депортація, окупація, смерть та інші. Завдяки фольклору люди можуть транслювати власний досвід у тексти. Головними функціями таких фольклорних зразків є рефлексія, емоції, переживання.

Одним із явищ активізації фольклору є війна. Окупація та битви продукують негативні емоції та стрес. Під час війни люди переживають колективну травматизацію, тобто всі мають однаковий стан. Як наслідок, формується пласт фольклору, що задовільняє потребу у спілкуванні на негативні теми.

Народна творчість, як вже зазначалось у попередньому розділі – це комунікація. Цей процес може відбуватись як між поколіннями, так і в середині одного. Спілкування дозволяє нації об'єднатись, легітимізувати негативні емоції та не відчувати себе жертвою.

Тему війни можна зустріти у багатьох жанрах фольклору, але найбільше вона розвинулась у суспільно-побутових піснях (козацькі, рекрутські, жовнірські). Найпоширенішими сюжетами є: прощання з рідними, від'їзд з дому, приготування до подорожі та ін. Панівними мотивами є: небезпека, ностальгія, смерть, гірка самотність, туга, страждання, тяжкий вояцький побут та ін. Цей жанр передавався традиційно із уст в уста, за допомогою горизонтальної та вертикальної трансмісії.

Козацькі пісні – найдавніша, але нечисленна група «станової позаобрядової лірики». Основою цих творів стали події турецько-татарської

навали (XV-XVIII ст.). Козацькі пісні зображують не конкретні факти, а абстрактні поняття (страждання, туга і приниження людини у полоні). Ці твори – лаконічні, часто мають не ліричного героя, а опис стану людини. Внаслідок цього основним є психологічний аспект. Козацькі пісні відтворюють реальну історичну дійсність, ставлення та оцінку людини щодо подій.

Рекрутські пісні теж передають емоції людини, зокрема горе. Перші твори цієї групи були зафіксовані у XVII ст. Пісні цієї групи стосуються трьох основних подій: прихід до війська, служба в армії та повернення додому або смерть. Війна є найстрашнішим явищем для новобранців. Адже під час боїв солдати втрачають здоров'я, життя, знищують свою психіку. Тому з'являються мотиви каліцтва. Часто засуджується політика росії, цар та тогочасний уряд. Соціально-побутові пісні – це епічні твори, але тут присутні виразні жіночі образи, є мотив кохання. Найпоширеніші теми: смерть дівчини від кохання до солдата, невпізнання солдата-каліки дружиною, відсутність дружини після повернення солдата додому.

Іншим військовим жанром можна назвати стрілецькі пісні. Вони створились у літературно-народному середовищі та є різноманітними за тематикою. «...стрілецькі пісні – це цикл різножанрових українських пісень як літературного, так і народного походження, об'єднаних за ідейно-тематичними ознаками, що відобразили героїчні етапи національно-визвольної боротьби українського народу під час Першої світової (1914-1918), українсько-польської (1918-1919) та українсько-протибільшовицької (1919 - 1920) воєн.»[25, с.11] Прикладом стрілецької пісні є: «Їхав стрілець на війноньку», «Не сміє бути в нас страху», «Чи то буря, чи то грім», «Ми йдемо в бій», «Ой їхав стрілець, стрілець на войну», «Стрілець могила з вітром говорила», «Сонце низенько, вечір близенько» та ін. Необхідно відзначити, що всі стрілецькі пісні можна поділити на: твори літературного походження та народні. Звернемося до класифікації О. Кузьменко. Дослідниця серед зразків

літературного походження виділяє такі тематичні групи: присяга на вірність Україні, заклик до бою, стрілецька звитяга, гіркота невдач, прощання з рідними, смерть стрільців, стрілецьке кохання та стрілецький побут. Народні стрілецькі пісні можна поділити класифікувати за жанрами: пісні-хроніки, історичні, переробки домашніх народних пісень, маршово-закличні та жартівливо-сатиричні пісні, пісні зі стрілецькими мотивами, приурочені до обрядів (гаївки, колядки, ...), баладні. [21]

Слід звернути увагу на явище фольклоризму, яке вплинуло на формування стрілецької пісенності. Деякі твори мали авторів, але внаслідок наближення поетики тексту до народного зразку та використання популярної мелодії, наголошенні на важливості та актуальності теми тексту, вони набули широкого поширення та втратили своїх авторів. Найвідомішими сюжетами стрілецьких пісень є військовий похід, заклик та бажання юнаків піти на фронт, прощання із родиною та коханою. Щодо передачі емоцій, то дослідники виділяють два варіанти: негативні емоції (туга, переживання, смуток) та позитивні (викликані гумористичними ситуаціями та кумедним головним героєм). Варто виділити стрілецькі пісні-хроніки з підвищеним історизмом, які зафіксували важливі історичні події та підтримують патріотичний дух військових.

Новим випробуванням для існування етнічної свідомості стала Перша світова війна. Тематикою фольклору цього періоду стала ідея виживання нації. Народна творчість того часу була різножанровою, окрім стрілецьких пісень побутували також: легенди, балади, історичні пісні, анекдоти, меморати, фабулати та ін.). На відміну від соціально-побутових та стрілецьких пісень, у цьому пласті фольклору існували різноспрямовані фольклорні зразки, які не були ознакою певної соціальної групи. Народну творчість збагачували як військові, так і прості робітники, селяни. Знову досить вагому роль у творенні фольклору відіграв фольклоризм: «Знаковим явищем для фольклоротворчої атмосфери Першої світової війни стала потужна індивідуальна авторська та

анонімна поетична творчість, у якій відобразилося співвідношення колективного й індивідуального у семантизації катастрофічної дійсності». [15, с.117]

Провідними є такі теми творів: позначка місця, де відбувся кривавий бій; висміювання політики; бойові походи; опис туги, жалю, болю; розлука закоханих; смерть військового; молитва про закінчення війни; самотність сім'ї без чоловіка; насильство; втрата домівки та ін.

Дослідниця воєнного фольклору О. Кузьменко класифікувала персонажів фольклору Першої світової війни. Вона виділила такі групи: герої-страдники, амбівалентні персонажі та вороги. Герой-страдник – це протагоніст, образ військового, який зазнав багато страждань. Він хоробрий, має власну гідність, вирішує долю противників та карає їх. Амбівалентний персонаж характеризується певною невизначеністю щодо бінарної опозиції добро/зло. Йому шкода вбивати ворогів. Ворог – негативний персонаж, антагоніст, часто асоціюється з «нечистим чужинцем», часто це москаль. [15, с. 136 - 142]

Період Другої світової війни теж був збагачений фольклорними зразками. Народна творчість допомагала людям висловити свої позитивні та негативні емоції. Так як і інші воєнні жанри фольклору головна ідея культурної комунікації полягала у виписку своїх почуттів та думок щодо війни, зображенні колективного відношення до війни. Головними темами були: смерть військового у бою, неволя, розлука з коханою та родиною, горе, туга за домівкою та вбитими побратимами, висміювання ворога та ін. Прикладом фольклору Другої світової війни є повстанські пісні УПА, зокрема: «Зродились ми великої години», «Український народе вставай, бо час революції йде», «Грають сурми, грають» та ін. Провідними мотивами цих творів є заклик до боротьби, захисту держави, покарання ворогів та оспівування героїзму своїх очільників. Також серед фольклору Другої світової війни виділяють: пісні-хроніки, історичні, жартівливі, коломийкові,

календарно-обрядові пісні, народні оповідання, історичні перекази, меморати, фабулати та ін.

Слід звернути особливу вагу на явище фольклоризації, адже більшість текстів мали авторів, проте під впливом часу та масового поширення, тексти отримали безліч варіантів, трансформувались, ім'я автора стерлось з пам'яті народу. Деякі пісні, зокрема «Родились ми великої години» та «Сумний святий вечір в сорок шостім році» отримали нове життя під час російсько-української війни. «У сучасному світі автентичний фольклор стає все більшою рідкістю, тоді як фольклоризм набуває масових виявів на різних рівнях: світоглядному, виконавському, трансмісійному та інших. Це пов'язано з незворотним процесом освіченості, книжності, інтернетизації, з усвідомленням цінності фольклору, а відтак з його копіюванням, тиражуванням. Терміном «стилізація» у вужчому сенсі позначаємо спосіб та форму досягнення фольклоризму, у ширшому — сам вияв фольклоризму. ... Стилізаціями окреслюємо все те, що фольклористи називають «творами мішаного характеру», «переробками», «підробками», «фальсифікатами», — залежно від напрямку і тональності дослідницького дискурсу. Така творчість є невід'ємною і закономірно ланкою етнокультурному процесі, особливо нашого часу.» [25 с. 606]

Сучасна російсько-українська війна продовжує традицію створення та відображення життя під час війни у народній творчості. Фольклор і досі є середовищем комунікації, що допомагає українцям пережити стрес та жахи окупації. Він фіксує всі актуальні проблеми та новини. За допомогою соціальних мереж, технічного прогресу трансмісія фольклорних зразків трансформувалась та стала надзвичайно швидкою. На відміну від вищезгаданих періодів історії України та видів народної творчості, сучасні фольклорні швидко з'являються, поширюються та зникають. Нині існує проблема короткотривалого побутування та збереження фольклорних текстів періоду російсько-української війни. Адже процес передачі інформації не зупиняється, нові тексти швидко з'являються та заміщують інші.

Нині, в умовах війни, активно ведеться кібервійна. Тому Інтернет став місцем, де українці висловлюють свою соціальну та громадянську позицію. Однією з найпопулярніших тем є висміювання окупантів. Часто можна зустріти анекдоти про вади загарбників, меми чи бувальщини. Таким чином відбувається поділ на Своїх та Чужих, що є традиційним фольклорним концептом. Тому, можна стверджувати, що узвичаєні концепти народної творчості продовжують існувати і в новітньому фольклорі, але набувають нових образів та форм вираження.

Образ ворога має етнічну конотацію. У соціально-побутових піснях антагоністом виступав російський цар, тогочасна влада. У період Першої та Другої світової війни ворогом виступали німецькі окупанти та московські комуністи. У сучасному воєнному фольклорі ворог України – москаль, російський окупант та путін, який стоїть на чолі загарбницької діяльності росії. Термін москаль походить означає росіянина, службовця, солдата. О. Кузьменко стверджує, що: «В історичних піснях періоду XV-XIX ст. лексема «москаль» ще не мала етнічно маркованої конотації «ворожого», оскільки була збірним іменником на позначення війська московського царя». [16, с.5] Внаслідок загарбницьких війн він набув негативної семантики. Також часто вживається термін «кацап» для позначення російського ворога. У новітньому фольклорі часто можна зустріти такі його характеристики:

Отже, можна зробити висновок, що воєнний фольклор всіх часів має актуальні теми, спільні образи, які відроджуються під час боротьби з ворогами. Часто сюжети взаємопов'язані між собою, мають спільну характеристику. Деякі твори переходять з однієї війни в іншу, як наприклад, стрілецькі пісні. Тому постфольклор війни можна класифікувати за такою схемою:

- архаїчні тексти, які актуалізуються під час війни;
- тексти, які трансформувались під впливом фольклоризму;
- сучасні тексти, які виникли нещодавно.

2.2 Функціональний синкретизм фольклору в умовах повномасштабної агресії РФ (фольклорні твори, фольклоризовані тексти і тексти з ознаками фольклорності)

Почнемо з архаїчних текстів, які набули актуальності під час війни.

Поширеним жанром, який активно побутує серед населення є прокльон. У традиційній культурі прокльони були націлені на побажання зла та горя. Ці фольклорні зразки створюються під час впливу навколишнього світу на емоційний стан людини. Таким чином за допомогою прокльонів відбувається вираження негативних емоцій особи, наприклад, злості, обурення, незадоволення, агресії. Вся темна енергія, яку містять тексти цього жанру, спрямовується на здійснення проклять чи побажань. Основна функція прокльонів – побажання лиха. Здавна вірили, що слово має чарівну силу, тому існувала вербальна магія. Пізніше, з розвитком християнства, прокльони втратили своє первісне значення. Залишилась лише текстова форма, яка транслює негативні емоції людини.

Цей жанр існував з давніх часів. У Старому Заповіті є зафіксовані прокльони для Каїна, у стародавніх греків були прокльони для злочинців. Індуси також мали такі тексти, вони зафіксовані у священній книзі «Веди». В українському фольклорі прокльони використовувались у розмові (лайці), казках, легендах (зруйновані від проклять міста, прокляті скарби), анекдотах. [26, с.10-11]

У своїй структурі цей жанр має певні сталі частини фраз: «А щоб...», «Хай...», «Нехай...», «Бодай...». До цих часток додаються побажання, наприклад: «Бодай дідько очі видрав», «Щоб тебе враг узяв», «Чума б тебе забрала», «Хай йому трясця», «Щоб воно тобі боком вилізло», «А щоб йому руки висохли», «Бодай тебе грець взяв», «Кат тебе бери», «Бодай, ти пропав», «Бодай ти світу Божого не бачив» та ін.

Виділяють такі мотиви: відправлення до чорта (нечистого, лукавого, дідька, диявола і т.п.); завуальовані побажання; побажання хвороби, болю; звернення до природи та божеств.

Окремо існують жартівливі прокльони: «Бодай тобі сто літ жити!», «Бодай тобі кіт яйця ніс» та ін.

Нині прокльони не втратили своєї актуальності. Цей жанр побутує у мовленні українців. Ці фольклорні зразки часто можна почути серед розмови чи побачити у відео. У зв'язку із вторгненням росії до України прокльони дають змогу українцям пережити стрес та вербально транслювати всі негативні емоції, енергію на ворогів. Адресатами є окупанти, російські військові, путін, російські матері та люди, які підтримують війну.

Поширеними є відео, де люди проклинають російського президента. Розглянемо ці зразки. На першому відео чоловік виконує монолог. Він проклинає путіна, використовуючи архаїчні зразки та сучасні. До архаїчної частини можемо віднести:

Трясця твоїй матері! Ти нечиста сило,
Шоб швидкою Настею тут тебе носило.
... Боком тобі вилізло, руки покрутило,
... А шоб ти вже не діждав, шоби ти сказився,
і шоб ти добра не мав, дихав би на ладан. ...
Шоби ти повісився, шоб втопився.
Шоб тобі заціпило...». [Додаток Г відео]

Виконавець тексту проклинає путіна, бажає йому найгіршої долі, смерті. Під час виконання застосовується також кінесика: чоловік вказує рукою, в те місце, куди посилає адресата. Для підсилення емоційності виконавець жестами показує, як потрібно розірвати путіна, як він бажає всього найгіршого йому. Інші зразки прокльонів мають сучасний вплив:

...Шоб тебе талонами обділили, шоби розкупонили, роздягли наголо,
Самогонний апарат щоб тобі зламався....
Шоби ти чіплявся аж за дроти ногами....
Не забули шоб твій дим, таргани й блощиці.
Шоби їх ти уночі на своїй бив пиці,
а щоранку і щодня, щоб ловив на кухні.

Між ногами, щоб кілок правив за машину... [Додаток Г відео]

У цій частині монологу виконавець використовує сучасну лексику. Тобто чоловік звертається до власного досвіду (бажає путіну бути обділеним талонами, бути без самогонного апарату, мати тарганів на кухні). Такі слова вказують на те, що ці прокльони чоловік додає як власні, поєднуючи з архаїчними.

Ще одним прикладом прокльону для путіна є відео з жінкою, в якій взяли несправжнє інтерв'ю. Сенса цього відео – жартівливий: журналіст чекає на гостя для інтерв'ю, але гість не прийшов, тому він запиняє перехожих і просить відповісти на питання. Натомість жінка відразу починає проклинати путіна: «путін х**ло, щоб він здох, щоб він, с*ка, згарів в аду, ... Гори, падло, в пеклі. Будь ти проклятий. Щоб тебе, сука, бл*ть, перевернуло до кінця цього дня. ... Амінь.» [Додаток Г, відео] В обох прикладах є побажання путіну болю, тілесних мук, смерті. На відміну від попереднього зразка, цей текст містить слово «Амінь» в кінці, що вказує на спорідненість прокльону із замовляннями. Зазвичай формульність слова «Амінь» наприкінці твору вказує на магічність слів, звернення до вищої сили. Таким чином жінка закликає путіна на страждання.

Також у цьому прокльоні присутня лайка, нецензурну лексику, що є маркером висловлення гніву та негативних емоцій. Лайка часто присутня у прокльонах. Серед цього жанру виділяють такі тематичні групи:

- слова – порівняння з тваринами (свиня, собака, змія і т.п);
- специфічність зачаття адресата, виношування, поведінку родичів;
- побажання хвороб;
- побажання страждань.

У прокльоні жінка називає пугіна собакою (нечиста тварина), тварью (твариною). Також у тексті присутня нецензурна лексика, що підсилює вираження негативних емоцій, виконує функцію психологічної розрядки.

Отже, лайка та прокльони – це два взаємопов’язані між собою жанри, які мають схожі функції та мотиви, фрази. Люди часто вживають їх разом, як продемонстровано у Додатку Г.

Окрім згаданих прокльонів, загальновідомим є ще один зразок, який став гаслом російсько-української війни – «руській ваєнний карабль, іди на*уй». Ця фраза стала лозунгом сучасної війни. Вислів народився під час захоплення російським військом острову Зміїний, коли росіяни запропонували українським прикордонникам здатись. У відповідь вони почули відомий лозунг. Нині проводяться дискусії щодо жанру цього вислову. Так, його зараховують до інтернет-мемів, шибуетів та прокльонів. Ми класифікуємо цей вислів як прокльон, оскільки він містить напрямок руху, корабель посилають у напрямку руху. Посилання вживається з нецензурним словом, тому фраза має негативну конотацію, побажання зла.

Окрім прокльонів архаїчним жанром, який є поширеним під час сучасної російсько-української війни є анекдоти. Пропонуємо таке визначення цього жанру, зазначене у літературознавчому словнику-довіднику: «Анекдот ... – коротка усна оповідь гумористичного та сатиричного гатунку з дотепним фіналом.» [19, с.42] Слід зазначити, що в сучасних реаліях такий текст може побутувати не лише усно, а й опосередковано, через Інтернет. Відмінною ознакою анекдоту від інших жанрів, є його ситуативність. В залежності від ситуації такий жанр фольклору швидко взаємодіє з соціокультурними явищами. Таким чином можна пояснити популярність цього жанру під час російсько-української війни. За допомогою анекдоту народ активно висміює недолугість, недовершеність, дурість та зухвальство рашистів. Це допомагає

знімати стрес та спрямовує негативну енергію народу на ворога. Варто звернути увагу на те, що анекдоти не мають довготривалого побутування. У більшості випадків ці тексти висміюють певну тему, відповідно до її актуальності, і потім зникають.

Серед тематичних груп анекдотів виділяють:

- етичні;
- політичні;
- еротичні.

Дослідники наголошують, що слід відрізняти анекдот від інших жанрів фольклору, а саме: жарту, каламбуру, небилиці.

Подаємо значення кожного жанру відповідно до визначень словника фольклористичних термінів.

- «Жарт – 1) вислів, витівка, дотеп, комічна дія тощо, які викликають сміх і служать для розваги...» [27, с.155]
- «Каламбур ... - стилістична фігура, побудована на суголоссі різних за значенням слів – омонімах – або подібних за звучанням – паронімах – чи на будь-якій іншій багатозначності слів і слцжить для створення комічного ефекту в жарті, дотепі. » [19, с.208] Із французької мови це слово перекладається як «гра слів». Саме багатозначність слів дає можливість створити комічність.
- «Небилиця, нісенітниця – невелике усне оповідання розважального змісту, комізм якого будується на дотепно скомпонованих алогізмах та каламбурі.» [27, с.311] Часто цей жанр називають побрехенькою, так як тут описується вигадка, те, чого не може бути насправді.

Серед сміхової культури російсько-української війни найбільш поширеними є політичні анекдоти (які висміюють політичних діячів та прихильників певної ідеології). Поділяємо тексти цього жанру на дві групи за

персонажами: анекдоти про політиків (путін, шойгу, медведєв) та анекдоти про рашистів (росіяни, котрі підтримують рашизм).

Одним з головних адресатів політичних анекдотів є путін. В анекдотах про цього персонажа найактуальнішою темою є висміювання його недолугості, необачливості, страху, брехливості, нахабності та тупості. Одним з прикладів є анекдот, де житель Закарпаття телефонує путіну:

- Альо, пане Путін, то Місько зі Закарпаття! Телефоную, жеби вам повісти, же ми ту вам офіційно війну декляруємо.

- Хорошо, Миша, а у Вас большая армия?

- Я, Володько, сусід Стефко і всі, шо ту в карти грали. То нас разом вісім.

- А у меня в армии 300 тысяч людей.

- Холера ясна, я зара вам віддзвоню.

(за якийсь час)

- Слава Ісу, пане Путін! Я сі тежко вибачею, але мусимо ся відмовити від тої війни.

- Неужели? Очень жаль. А почему Вы передумали?

- Ну, ми ту посиділи за пару гальбами пива, так си між собов порадили, і вздріли, же в нас маленький цвинтар. Де ми вас всіх закопаємо? [IV]

Проаналізувавши цей зразок, можна стверджувати, що пуантом в продемонстрованому анекдоті є остання фраза, в якій висміюється безпорадність рашистського лідера. В анекдоті протиставляються дві сторони: українська та російська. Увага акцентується на кількості та силі українців, адже їх восьмеро і вони можуть здолати путінську орду. Саме кількість учасників боротьби, їхній соціальний клас (не військові, а звичайні жителі Закарпаття) є комічними та викликають сміх. Характерною ознакою цього анекдоту є мова персонажів. Розмова відбувається через телефон. Мовлення путіна є стриманим, бідним, він кидає виклик українцям, таким

чином, хизуючись своєю армією. Зі свого боку жителі Закарпаття розмовляють з притаманним для західних регіонів України діалектом. Вони – прості жителі, але можуть дати відпір путінській армії. Мовлення персонажів є однією з характерних ознак анекдоту. Зазвичай кожен учасник розповіді має притаманний для нього акцент, діалект, який його характеризує. Таким чином у поданому зразку ця ознака зберігається.

У наступному сюжеті [Додаток Е] путін потрапляє до пекла. Потрапивши до іншого світу, він відвідує московський бар і розмовляє з барменом. Характерною ознакою цього зразка є іронія. Коли путін запитує чий Крим, Донбас, Київ, то йому відповідають – «наш» (частково присутня гра слів; каламбур). Таке накопичення запитань веде до пуанту анекдоту, власне накопичення запитань про захоплені землі розкриває жадібність путіна. Пуантом є відповідь на запитання, скільки коштів потрібно заплатити, відповідь – сто гривень. Така розв'язка підтверджує, віру у непереможність України та безпорадність рашистського лідера.

Досить схожим до цього фольклорного зразка є анекдот, де путін у пеклі зустрів Гітлера. [Додаток Є] Внаслідок їхнього діалогу стає відомо, що путіну, на відміну від Гітлера, вдалось знищити росію. Це є пуантом анекдоту, який звучить в останній фразі.

Сюжет, де путін розмовляє з ворожкою теж має пуант наприкінці тексту. Ворожка пророкує рашисту свято на червоній площі. Коли він запитує чи він його відвідає, жінка відповідає: «От цього не бачу, труна закрита», що є пуантом. [Додаток Ж] На основі розглянутих прикладів, можна підкреслити, що найбільш розповсюдженим мотивом анекдотів про путіна є його смерть.

Варто розглянути народні жарти про цього політика. До жартів відносимо короткі вислови, які викликають сміх, наприклад: «путін так сміливо користується методичкою гітлера, що у мене складається враження, що він не в курсі, чим там все закінчилось.» [IV] Інші приклади демонструємо

у додатку Д. Серед тем жартів превалюють теми смерті, беспорядності та тупості путіна.

Окрім путіна, персонажами політичних анекдотів російсько-української війни є його соратники: шойгу, лавров та медведев. Наведемо приклад:

Дзвонить власник Coca-Cola до Медведєва:

- Чи хочете Ви за 5 мільярдів доларів в рік, змінити прапор росії на червоний, під колір Coca-Cola?

- Тяжко одразу відповісти, мушу подумати...

Медведєв дзвонить до путіна:

- Володя, коли у нас закінчується контракт з Aquafresh? [VI]

У наведеному прикладі висміюється беспорядність Медведєва. Він не може самостійно вирішити питання, без втручання путіна. Також насміхання зазнав і прапор росії, який порівнюється із кольором бренду зубної пасти. Пуант у цьому зразку теж звучить в останній фразі.

Іншим прикладом є анекдот про шойгу. На відміну від попередніх текстів, тут висміювання відбувається на основі утнічної приналежності. Адресант звертає увагу на рівень знань шойгу та проводить паралелізм з його національністю. Так як міністр оборони росії родом з Народної Республіки Туви, то його заняттям має бути випасання оленів, а не управління військом.

Окрім анекдотів про путіна та його соратників є багато мемів та фотожаб, які також мають функцію висміювання членів російського правління. Їх ми розглянемо окремо.

Друга група політичних анекдотів російсько-української війни звертається до образу рашистів (можна зустріти синонімічну назву - москалі). Серед них є герої різних соціальних класів та професій: військові, які воюють на фронті; працівники військомату; звичайні жителі Росії. Окрім рашистів героями цих анекдотів є і українці, відбувається протиставлення образів, антитеза. Українці зображуються як сильна духом нація, кмітливі, хоробрі,

свободолюбиві, готові йти на все заради своєї Батьківщини. В той час як росіяни постають неграмотними тваринами, які знищують все навколо, не жаліючи нікого. Висміювання відбувається на основі етнічної приналежності персонажів. Ця група анекдотів дає нам можливість оцінити національний характер та національну свідомість народу, його ставлення до інших національностей. Наведемо приклад:

Приходить представитель ваєнкомата к рускай женціне і гаваріт:

- У нас для вас две новості. Одна плахая, другая харашая.
- Ну давайте сначала плахую...
- Ми нашлі вашева мужа, он утанул прі переправе через Днепр.
- А харашая?
- Ми снялі с него трі ведра раков... [VII]

У поданому зразку висміюється жадібність рашистів, їхня небережливість людськими ресурсами, дурість. Поінтом цього анекдоту є остання фраза. Представником рашистського світу тут є ваєнкомат, який після смерті чоловіка не може допомогти дружині. Відомо, що дружини та матері російських солдатів, не жаліючи, відправляють їх на війну заради здобичі (коштів, вкрадених речей або посмертних виплат). Цей факт відомий усім, підтверджується у багатьох інтерв'ю та телефонних розмовах. Тому народ створив анекдот саме на цю тему.

Як вже було зазначено вище, ознакою анекдотів є ситуативність, тому ми розглядаємо ці твори у певному дискурсі. Беремо до уваги ситуації, з якими взаємопов'язане мовлення. Анекдоти є рефлексією на певні соціальні та політичні явища. Слід зазначити, що політичний дискурс дозволяє творам цього жанру мати широкий вибір тем.

Однією з тем є відмова українців у допомозі москалям. Наприклад, коли росіянин тоне і просить допомоги різними мовами, українці проходять повз і глузують з нього. Адже він знає всі мови, окрім української. [Додаток З]

В іншому анекдоті українець знову відмовляється рятувати москаля від смерті, коли той застряг у ямі. Окрім того українець ще досипає землі, щоб закопати ворога. [Додаток 3] Способом ідентифікації ворога, «чужого» у поданих зразках є мова. Пуант анекдотів знаходиться в останній фразі, де звучить насміхання та відмова у допомозі. Таким чином теми деяких анекдотів не стосуються безпосередньо війни, а зачіпають лише образи рашистів, ворогів, насміхання над ними у певних ситуаціях. Хоч сюжет цих творів і не стосується війни, боротьби, але вони популярні та актуальні саме у цей період часу. Як вже зазначалось дискурс політичних анекдотів дозволяє користуватись широкою тематикою анекдотів.

Окрім того, варто зазначити, що в поданих анекдотах є виховна функція. Вони впливають на свідомість респондентів, формують їхнє негативне ставлення до рашистів, стереотип поведінки.

Прикладом побутування елементів неказкової прози у фольклорі російсько-української війни 2022-2023 рр. може слугувати народне оповідання. Цей жанр має такі характеристики:

- розповідь про події сучасного або зовсім недавнього часу;
- локальна прикріпленість (є вказівка на місце події);
- відсутність надприродних персонажів і подій;
- оповідач перебуває на внутрішній позиції (тобто є очевидцем або учасником, розповідь ведеться від першої особи однини).

Зазвичай народне оповідання зображує події епізодично. Темою твору можуть бути як побутові проблеми, так і грандіозні події. Нині існує така класифікація народних оповідань:

1. історичні;
2. суспільно-побутові;
3. родинно-побутові.

Прикладом цього жанру у період російсько-української війни є оповідання про знищення російських танків селянами. [Додаток II] Сюжет твору розповідає про чотири російських танків, які заїхали до села на Сумщині (є локальна прикріпленість). Місцеві селяни за допомогою хитрості та розуму подолали окупантів (поки вороги не бачили, українці поставили українські прапори до танків, таким чином росіяни знищили власну техніку). Головною ідеєю цього народного оповідання є висміювання ворогів, їхньої дурості та неспроможності відрізнити своїх від чужих. На нашу думку, цей твір належить до історичних оповідань про сучасні події, адже воно фіксує війни, які відбуваються із селянами. Оповідач знаходиться на внутрішній щодо зображуваного, але зовнішній щодо інших персонажів подій, тобто є спостерігачем подій. Таким чином, цей текст має всі ознаки народного оповідання та трансліує віру у непереможність навіть простих українців.

Перераховані нами вище приклади дозволяють підсумувати, що в період російсько-української війни архаїчні жанри фольклору активно побутують, проте мають нові теми, проблеми. Ці тексти наповнені неологізмами. Серед цих жанрів фольклору найпоширенішими є прокльони та анекдоти. Основні мотиви творів: побажання смерті ворогам, насміхання над безпорадністю та тупістю рашистів. Основними персонажами є путін (як уособлення зла, часто порікнюють з дияволом, чортом) та рашисти (люди, які підтримують війну, незалежно від соціального класу).

Наступною групою текстів російсько-української війни відповідно до класифікації, згаданої вище є **тексти, які зазнали фольклоризації**.

«Фольклоризація – термін, що усталився в українській фольклористиці щодо народних переробок творів літературного походження і поширення їх за законами усного побутування.» [27, с.447] Цей процес відбувається на основі запозичення сюжетів, наявності у творі фольклорних образів, мотивів, символів. Дослідники виділяють відкриту та завершену фольклоризацію.

Відкрита – процес все ще триває, закриті – літературні твори знаходяться у репертуарі носіїв народних традицій. Також фольклоризація відбувається за допомогою стилізації текстів. Для виконання цього процесу автор літературного твору має розуміти ознаки автентичного фольклору, народну міфологію. Досить часто авторські тексти фольклоризуються завдяки запам'ятовуваності або відчуттю поваги до відомого автора.

У ХХ ст. стрілецькі та повстанські пісні активно фольклоризувались. Так як вони відтворювали героїчність українського народу у боротьбі проти загарбників. Мотиви цих пісень схожі до народних, тому автори більшості творів були забуті.

Нині в умовах російсько-української війни стрілецькі та повстанські пісні можна почути від різних виконавців. Деякі тексти виконуються без змін, деякі – зазнали трансформації та мають багато варіантів. Така популярність стрілецьких та повстанських пісень у наш час пояснюється відновленням актуальності теми боротьби проти загарбників, присяги на вірність Україні, заклику до бою, прощання з рідними, смерті військових та ін. Проаналізуємо деякі тексти, виділимо у них фольклорні образи, мотиви та символи.

Стрілецька пісня «Ой у лузі червона калина» - є однією з провідних пісень російсько-української війни. Твір набув нової популярності після виконання сучасного співака А. Хливнюка, лідера гурту «Бумбокс». Ця пісня стала народним гімном боротьби України за незалежність, вона піднімає національний дух українського народу.

Дослідники висунули гіпотезу щодо створення цього твору. Основою «Ой у лузі червона калина» була пісня «Розлилися круті бережечки», створена за часів Гетьманщини. Текст цього твору опублікували М. Драгоманов та В. Антонович у збірці «Історичні пісні малоруського народу». [10, с.50] Проаналізувавши, обидва тексти, фіксуємо подібність пісень. Зокрема, наявність у обох зразках вигуків, навіть однакової частини тексту:

...Гей, у лузі червона калина,

Гей, гей, похилилася;

Чогось наша славна Україна,

Гей, гей, засмутилася... [Додаток I, IX]

У пісні «Ой у лузі червона калина» вигуки «Гей» замінено на «Ой». Схожим є і мотив пісень: у козацькій – прославлення козацької слави підняття бойового духу козаків та України; у стрілецькій - прославлення стрілецької слави підняття бойового духу січових стрільців та України. Також в обох піснях є однакова колористика: у «Розлилися круті бережечки» - «червона китайка»; у «Ой у лузі червона калина» - червона калина. Червоний колір символізує кров, силу (так як без крові людина помирає). Окрім цього він символізує як позитивні речі (радість, любов, здоров'я, красу), так і негативні (війну, боротьбу).

Після публікації пісні «Розлилися круті бережечки» у збірці М. Драгоманова та В. Антоновича, композитор М. Лисенко створив її обробку для чоловічого хору. Після цього С. Чарнецький вирішив змінити пісню для своєї вистави. Він частково змінив текст твору, поміняв місцями куплети та створив мелодію. Пізніше командир Українських Січових Стрільців додав до твору ще текст. Таким чином козацька пісня перетворилась на стрілецьку та гімном січових стрільців. Новий варіант «Ой у лузі червона калина» у 1991 р. створив Б. Сапелюк, створивши марш.

Нині пісня активно звучить звідусіль, адже знову перед країною постала проблема боротьби за свободу. Цю пісню виконують діти та дорослі, створюють різноманітні флешмоби, переспівують відомі гурти, такі як: «Pink Floyd», «Гайдамаки» та ін.

Іншою відомою піснею, яка набула популярності під час російського вторгнення до України стала «Зродились ми великої години». Це – гімн

Української повстанської армії. Автором тексту пісні є О. Бабій, член УПА. Авторство музики приписується О. Нижанківському, проте і нині є дискусія щодо цього питання. У 2018 р. варіант пісні став маршем нової української армії. Проаналізуємо текст пісні.

Образами твору є члени УПА, які борються за свободу Батьківщини. Пісня є засобом підняття національної свідомості, патріотизму на вищій рівень. Мотив пісні – це заклик до звільнення України від рабства, її воз'єднання:

...Солодше нам у бою умирати,

Як жити в путах, мов німі раби.

Доволі нам руїни і незгоди,

Не сміє брат на брата йти у бій.

Під синьо-жовтим прапором свободи

З'єднаєм весь великий нарід свій... [21, с. 1]

Вислів «брат на брата» має біблійне підґрунтя (коли Каїн вбив свого брата Авеля). У літературі цю фразу часто застосовують для позначення війни, битви, ворожнечі. Досить актуальною вона є зараз, коли росія, яка раніше вважалась братньою країною, почала війну. Цей вислів підтверджує актуальність пісні в наш час. Окрім цього ми можемо побачити фрази, які надають тексту фольклорного характеру, наприклад: «Зродились ми великої години», «плекав нас біль», «ні слави, ні заплати» (слово «заплата» є діалектом та означає плату), «солодше нам у бою умирати». Подані фрази символізують готовність українців йти до останнього заради Батьківщини, особливе призначення народу. Вони схожі на фольклор, оскільки мають емоційну конотацію (передають емоції жалю, хоробрості, рішучості, мужності).

На відміну від попередньої стрілецької пісні, нове життя пісні «Зродились ми великої години» відбувається на рівні мотивів, а не поетики та образів, а саме: заклику боротьби, смерті за свою країну, відважної боротьби.

Нині ця пісня є особливо популярною серед військових. Її виконують майже всі підрозділи. Найпоширенішим є відео із заводу Азовсталь, де дівчина-парамедик на позивний «Пташка» (справжнє ім'я – Катерина Поліщук) під час блокади міста виконує цю пісню. [X] Відео поширилось у різних соціальних мережах та відродило пісню серед народу.

«Батько наш Бандера» - українська патріотична пісня часів УПА. Твір спрямований на підняття національного духу українців. У сюжеті пісні розповідається про пораненого повстанця, який лежить у лісі і страждає, до нього приходять мати, яка його жалує та плаче. Відповідь бійця на плач матері:

Мами ж наші, мами, не плачте за нами,
Не плачте за нами гіркими сльозами.

Батько наш — Бандера, Україна — мати,
Ми за Україну будемо воювати! [Додаток І, XI]

Після цього мати ховає сина і робить напис на могилі: «Слава Україні! Всім героям слава!». Ці слова стали стали народним шиболетом, розглянемо це питання детальніше у наступному розділі.

С. Бандера є символом свободи України. Адже він був борцем за нелажність своєї країни, активно брав участь у революціях та є національним героєм України. Нині С. Бандера у народній свідомості асоціюється зі стійкістю, мужністю, силою та незламністю. Він очолив всенародну боротьбу за свободу Батьківщини. Відомо, що у радянські часи його ідеологія самостійності України була заборонена. Проте у сучасному світі народ звертається до його образу. Досить цікавим є образ С. Бандери як батька. У цьому питанні беремо за основу дослідження О. Харчишин ««Батько наш —

Бандера»: передумови виникнення та феномен популярності пісні». Дослідниця проаналізувала образ Бандери в різних піснях («Тридцять сьомий рік минає», «Як Лопатинський з-за кордону» та ін.). О. Харчишин зафіксувала мотив пісень про Бандеру (вести у бій полки) та охарактеризувала чоловіка як «ідейного натхненника повстанців». У більшості пісень ім'я чоловіка вживається зі словом провідник, що знову характеризує С. Бандеру як народного героя. Образ українського ідеолога постійно трансформувалася і врешті став символом боротьби, батьком України. [30, с.243-251] Таким чином одним із факторів відродження популярності твору у наш час є образ С. Бандери.

Питання походження пісні звертає увагу на інші повстанські пісні: «Ой там під Львовом», «Ой там під Кийовом» та ін. Мелодія, слова, сюжет пісень є подібним. У пісні «Ой там під Львовом» розповідається про пораненого стрільця, він страждає і бачить дівчину, яка витирає йому кров хустиною. Потім стрілець помирає і на його могилі роблять напис «Хай живе Бандера і його держава» [21] Отже, пісні «Батько наш Бандера» та «Ой там під Львовом» мають спільні мотиви смерті бійця, віддачі життя за Батьківщину, оплакування. Автор твору невідомий. Нове життя ця пісня отримала 2019 р. під час її виконання священників під керівництвом отця А. Зінкевича. [XII] Нині невідомо звідки отець взяв текст. Після цього пісню переспівав гурт «Пентархія». [XIII] Виконання «Батько наш Бандера» стало дуже популярним, люди почали створювати флешмоби та підспівувати виконавцям. Російські телевізійні канали почали активно критикувати пісню та її сенс, що активізувало флешмоб.

У сучасних реаліях пісня постійно звучить у різних відео та на зібраннях. Адже вона прославляє українську свободолюбивість, готовність іти на самопожертву заради Батьківщини. З 2022 року її почали виконувати до дня народження С. Бандери, такий акт може стати традицією у майбутньому.

Слід звернути увагу і на іншу пісню, що виникла після Другої світової війни «Сумний святий вечір». Це колядка, яка виконувалась на Різдво у ХХ ст. Сьогодні ми можемо почути її знову. Пісня набула актуальності, так як зображує страждання, переживання батька про своїх синів: один син у Сибіру (мається на увазі заслання українців до Сибіру), другий – у Берліні (участь українців у Другій світовій війні), а третій – пішов у Бандери (служить Україні). Головною ідеєю святкування Різдва є зустріч з рідними, зібрання всієї родини разом, комунікація зі світом предків. За традицією під час святкування сім'я збирається разом, має спільну трапезу, відвідує родичів. Цей звичай існує з давніх-давен та передається з покоління в покоління. Його не змогли знищити ні репресії, ні заборони. Якщо хтось із родини був відсутній під час Святвечору, то це вважалось не нормою, порушенням. Ця пісня є поминальною, виконуючи її, люди думають про тих, хто не повернувся з тюрем, заслань. [1, с. 379-380] Колядка є популярною і сьогодні. Адже внаслідок війни українці перебувають в окупації, еміграції чи в полоні та не мають можливості зустрітись із сім'єю. Текст пісні має багато варіантів, завдяки часовому проміжку: сорок шостий рік замінюють на сорок сьомий, двадцять другий або новий рік. Популярні співаки та прості люди створюють багато переспівів пісні. [XIV, XV, XVI] Пісня є плачем за родичами, які захищають Україну чи страждають від репресій, війни.

Пісня «Гей соколи!» є популярною у різних країнах, зокрема: Польщі, Україні, Словаччині, Чехії та у ін. Ім'я автора пісні досі не з'ясовано, хоча є дискусії щодо авторства Тимка Падури та Йосифа Богдана Залеського. Пістав вважати автором пісні Тимка Падуру немає. Композитором пісні є Мацей Каменський. Твір має безліч варіантів на різних мовах світу. Подаємо український текст:

Гей, десь там, де чорні води,

Сів на коня козак молодий.

Плаче молода дівчина,

Їде козак з України.

Приспів:

Гей! Гей! Гей, соколи!

Оминайте гори, ліси, доли.

Дзвін, дзвін, дзвін, дзвіночку,

Степовий жайвороночку... [Додаток Й, XVII]

Сюжет пісні розповідає про козака, який покинув рідну домівку та сумує за дівчиною і рідними. Поетика тексту схожа до поетики ліро-епічної пісні, адже передає мотив жалю. Пісня має безліч семантико-асоціативних зв'язків, які наближають її до народної: «козак молодий», «молода дівчина», «чорні води», «степовий жайвороночку», «за рідною стороною» та ін. Така емоційно забарвлена лексика посилює експресію твору, що є характерним саме для народних пісень. Таким чином пісня «Гей соколи» легко увійшла у народне побутування.

О. Харчишин дослідила поетику тексту, різні варіанти побутування та дійшла висновку: «Наявні фіксації пісні «Hej, sokoły!» та спогад про її усне побутування у Польщі засвідчують контамінований характер твору, який у теперішньому вигляді виник, очевидно, у середині ХХ ст. у середовищі поляків-переселенців з України в Польщу. У ньому використано мотив польської пісні з ХІХ ст. «Żal za Ukrainą», який доповнено новим зачином та приспівом.» [22, с. 12]

Нині ця пісня є поширеною. Її тема про козака, який покинув рідну домівку – актуальна. Адже багато молодих юнаків зараз вимушені піти з дому заради захисту Батьківщини. В інтернет-просторі є безліч варіантів виконання цієї пісні як польською, так і українською мовами, зокрема: «Пікардійська терція» [XVIII], О. Пономарьов та М. Хома [XIX] та ін. Виконання пісні гуртом «Пікардійська терція» розпочинається словами: «Війна показала, хто нам брат». Це підкреслює зв'язок Польщі та України. Незважаючи на

польсько-українські війни, які відбувались у минулих століттях, нині поляки активно підтримують українців у російсько-українській війні, надають нам допомогу. Тому пісня «Гей соколи» є символом дружби двох країн: України та Польщі.

РОЗДІЛ ІІІ

ФОЛЬКЛОРНІ НОВОТВОРИ ПЕРІОДУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2022-2023 рр.: МІЖ КОНСЕРВАЦІЄЮ ТРАДИЦІЇ І ТРАНСФОРМАЦІЄЮ ФОЛЬКЛОРУ

3.1 Візуальний фольклор в Інтернет-просторі

Неймовірним чином Інтернет змінив спосіб комунікації та життя в цілому. Раніше людям для передачі інформації доводилось робити наскельні малюнки, писати листи, використовувати телеграфи. Сьогодні ж можна лише натиснути одну кнопку і з'являється цілий світ з постійним потоком інформації.

Завдяки сучасним електронним технологіям, зокрема мережі Інтернет, набув поширення візуальний фольклор. Сюди ми відносимо меми та фотожаби. Розглянемо поняття мему. «Мем – ... це одиниця культурної інформації, поширювана від однієї людини до іншої за допомогою імітації, навчання тощо. Може бути зображенням або відеозаписом гумористичного характеру.» [XX] Цей термін ввів у науковий обіг британський учений Р. Докінз.

Інтернет-мем є відповіддю користувачів мережі Інтернет на певні соціальні та історичні події. Це може бути ідея, образ, вислів і т.п. Тобто форма побутування мемів може бути досить різноманітною, проте ми беремо до уваги саме візуальні зразки.

Дослідник інтернет-комунікації С. Чемеркін виділив такі ознаки цього жанру: «...відтворюваність, єдність компонентів, їхня неподільність і цілісність, що створює вислів, зворот, текст» [32, с.115] Пропонуємо розглянути варіанти інтернет-мемів. Досить популярною є група зразків про знищення крейсера «Москва». Українці довго чекали цієї події. Так, 14 квітня дві українські ракети «Нептун» знищили російський корабель. Внаслідок цього, було створено безліч інтернет-мемів. (Додаток К) Цікавим є зразок

Додатку К , де крейсер асоціюється з Кремлем, українці використовують прислів'я: «Згорів сарай, гори і хата». Така паремія демонструє менталітет українців, якщо щось почав робити, то йди до кінця. Таким чином український народ не зупиниться на досягнутому, а буде продовжувати нищити окупанта до кінця. У цьому мемі є як візуальний, так і словотворчий компонент (прислів'я: «Згорів сарай, гори і хата»), що символічно поєднуються.

Інша група мемів та фотожаб присвячена російському військовому чмоні. (Додаток Л) Чмоня – ім'я полоненого російського окупанта, його фото стало активно поширюватись в Інтернеті. Користувачі мережі почали додавати йому різні образи: жіноче вбрання, зовнішність гобліна, феї. Тут ми спостерігаємо мотив переодягання, що має давні релігійно-магічні функції. Таким чином українці всіляко насміхаються над російською армією, висміюючи її військового. Підставою для насміхань став зовнішній вигляд чмоні: низький зріст, неохайний одяг, обличчя дурника. Такі ознаки викликають асоціацію з усією армією рф.

Чорнобаївка – село Херсонської області України, що стало визначним місцем загибелі росіян. Українська армія знищила там ворога 26 разів, тому українці створили велику кількість мемів про це село. (Додаток М) Наприклад, карта України з написом Чорнобаївка на усіх містах демонструє, що куди б окупант не пішов, він всюди зазнає поразки. Мем про граблі з назвою Чорнобаївка має на меті висміяти дурість росіян, так як вони навіть після 26-го разу не можуть зупинитись і зрозуміти, що їм не взяти село. Інший мем демонструє нам уривок із народної казки «Про Івана-Царевича», а саме: уривок, де три брати зупинились біля каменя з написом: «Прямо підеш — коня загубиш, наліво підеш — себе загубиш, направо підеш — і себе загубиш, і коня». (XXIV) Українці використали цей сюжет для створення мему про Чорнобаївку. Напис на камені попереджає окупантів, що куди б вони не пішли, всюди потраплять до Чорнобаївки і загинуть. Таким чином, ми спостерігаємо як давній мотив відтворюється у сучасному фольклорі.

Наступна група мемів базується на грі слів. Вона зачіпає різні проблеми, з якими українці зіштовхнулись під час повномасштабної російсько-української війни. Однією з них було відключення світла. Мем про графік відключення світла на Yasno бере за основу гру слів. До слова додано частку «не», щоб зробити заперечення. Результат: графік відключення світла – неясно. Інший приклад – хлопчик лежить на дивані в темряві і з'являється чудовисько. Після фрази «Я з України», чудовисько лякається та спокійно лежить біля дитини. (Додаток Н) Тобто фраза «Я з України» - як закляття, вирішує всі проблеми.

Відомим образом для створення мемів про пілотів ЗСУ став привид Києва. Багато українців хотіли б дізнатись його ім'я, проте воно залишається невідомим. Деякі джерела стверджують, приви́дом є льотчик Збройних сил України С. Тарабалка, інші вказують на поковника ЗСУ М. Матюшенка. Окремо існує версія, що привид Києва – це збірний образ сорока українських пілотів, які героїчно захищали небо України. Його описують як героя, який за перші дві доби російського вторгнення спромігся знищити шість літаків ворога. Українцям потрібен звияжець у боротьбі із ворогами. У сучасній війні таким є саме привид Києва. Це образ протагоніста, який має лише найкращі риси та долає ворогів. Він дає людям віру, що добро завжди перемагає зло, як у казці, тому існує досить багато мемів, фотожаб та інтерпретацій цього образу. (Додаток О)

На відміну від народної творчості минулих століть, нині героєм фольклору може стати будь-хто. Якщо раніше протагоністами були лише сильні та хоробрі юнаки, які завжди перемагали зло і не мали недоліків, то зараз цей образ докорінно змінився. Таку модифікацію можна розглянути на прикладі мемів про Бабу Надю. Це старенька бабуся, яка, незважаючи на свій поважний вік, дає відсіч окупантам. Вона дивиться багатосерійні серіали про смерть путіна, шукає привида Києва в Тіндері, підгодовує окупантів отруєною їжею, погрожує, тобто має активну соціальну позицію та веде боротьбу з

ворогами. (Додаток П) Образ Баби Наді був створений в інстаграмі у березні 2022 року. Автор дописів невідомий, але меми про цю героїню почали поширюватись з неймовірною швидкістю. Таким чином старенька Баба Надя стала однією з персонажів фольклору повномасштабної російсько-української війни.

Поштовхом для створення мемів стали й інші теми війни 2022-2023 рр., наприклад, робота Nimars знищення військової техніки окупантів(Додаток Р), збір коштів на Байрактари (Додаток С) та ін. Більшість із них побудовані на асоціаціях, які викликані поєднанням візуальних форм комунікації. Візуальний аспект фольклору є важливим, адже дає більші можливості міжособистісної комунікації та покращене сприйняття інформації.

3.2 Шиболети – жанр фольклору періоду сучасної війни

Шиболет – давнє єврейське слово, що має глибоку історію існування. З іврити це слово перекладається як «течія», «колос». Галузі науки, яка вивчає шиболети немає, проте є деякі наукові розвідки, які аналізують це явище.

«Шиболет ... — біблійний вислів, у переносному сенсі вживається для означення характерної мовної особливості, яка дозволяє ідентифікувати групу людей (зокрема, етнічну); своєрідний «мовний пароль», за яким можна розпізнати, що мова, якою розмовляє людина, є для неї нерідною.» [XXX] Є історія щодо пояснення існування цього жанру. Так, у біблійній книзі Суддів галаадці змогли розпізнати єфремлян, які не могли вимовити літеру «ш». Існують і інші приклади побутування цього жанру. Наприклад:

- у XIII ст. сицилійці за допомогою шиболетів змогли впізнати французьких загарбників;
- у XIV ст. поляки змогли побороти заколот німців;
- під час Другої світової війни голандці розпізнавали німців;
- під час повномасштабної російсько-української війни українці розпізнають росіян, які не можуть вимовити м'яку літеру «ц».

Побутування шиболетів або так званої таємної мови в Україні зафіксоване давно. Так, поводитирі для старців-кобзарів мали знати кілька слів, незрозумілих для інших, щоб попередити про небезпеку: «В обов'язки поводитиря входило водити старця та попереджати про наближення поліції чи інших небажаних людей. Для цього поводитир запам'ятовував кілька фраз таємною мовою і навіть у натовпі міг непомітно для сторонніх повідомити «діда» про небезпеку:...» [24, с. 150]

Нині можна простежити актуалізацію використання шиболетів для виявлення ворога. Всім відоме слово «паляниця» допомагає ідентифікувати своїх від чужих, адже не кожен іноземець може вимовити це слово. У мережі набуло популярності відео, де чоловік перевіряє військовго на етнічну

приналежність за допомогою цього шиболета. (XXXI) Процес вимови порушується внаслідок м'якої «ц». Адже людям, які не вивчали українську мову з дитинства важко усвідомити як говорити певні звуки. Схожими словами для ідентифікації є «рушниця», «укрзалізниця», «полуниця». Народ навіть створив скоромовку, яка швидко поширилась у соціальних мережах:

Кропивницькі паляниці зі смаком полуниці
продаються у крамниці біля Укрзалізниці. [XXXII]

Можна зробити висновок, що подані приклади пов'язані між собою за допомогою фонетичних особливостей. Потрібно звернути увагу і на шиболети, які набули поширення завдяки сенсу фрази, яка відома лише українцям.

Так, фраза «Доброго вечора, ми з України» стала культовою у 2022 році і продовжує бути популярною сьогодні. Відомо, що вислів сказав взятий з пісні гурту PROBASS, HARDI, написаної 2021 року. «Доброго вечора, ми з України» промовив учасник гурту «ДахаБраха», М. Галаневич. Це неофіційне військове привітання для українців. Зрозуміти його контекст може лише народ України. Тому цей вислів ми відносимо до шиболетів. Це привітання спрямоване на підняття настрою та бойового духу українців. Напис «Доброго вечора, ми з України» можна зустріти на будівлях, автомобілях, аксесуарах. Вислів став ідентифікатором українського народу.

"Покладіть в кишені насіння соняшника. Ви з цим насінням ляжете" – фраза жительки Генічеська, яка звернулась до окупантів з проханням носити насіння соняшника в кишенях. [XXXIII] У відеофрагменті жінка не побоялась озброєних росіян та звернулась до них, проклинаючи. Відео швидко поширилось у соціальних мережах та набуло поширення серед інших українців. Люди почали створювати меми, зображення, які демонструють вислів візуально. Класифікуємо його як шиболет, адже контекст сказаного зрозумілий лише українцям і будь-хто з України може пояснити цю фразу, що допомагає розподіляти своїх та чужих.

«Це Конотоп! Тут кожна друга баба – відьма!» - вислів мешканки Конотопу, яка проганяла окупантів. [XXXIV] Сказане жінкою, містить посилення на відомий українцям твір Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма». Відео демонструє як безстрашна жінка проганяє окупантів та погрожує їм. Сене сказаного можуть зрозуміти лише українці, тому цей вислів теж відносимо до шиболетів. Так як і в попередніх зразках, цей вислів викликав багато реакцій українців. Люди почали створювати різні зображення з демонстрацією Конотопської відьми, яка бореться з ворогами.

3.3 Народні новини - анонімна патріотична оповідь про важливі події в житті народу

Як відомо, фольклор може побутувати у різних жанрах. Він створює нові форми існування та поширення. Ми вже розглянули прокльони, анекдоти, народні оповідання, соціально-побутові пісні, меми, фотожаби та шиболети. Слід звернути увагу на новий жанр фольклору: народні новини.

Вперше визначення цього жанру подала Н. Лисюк. Дослідниця підкреслює набуття популярності газетними новинами та народними новинами майдану 2014 року. «...«народні новини» – побудовані за схемою стислого інформаційного повідомлення («в –телеграфному» стилі) описи бажаних подій або народні інтерпретації подій поточних». [17, с. 292]

Загалом дослідниця стверджує, що це жанр не новий для української фольклористики. Тому слід звернутись до праць С. Росовецького, який проаналізував «таємну новину», як жанр прадавнього усного походження. Фольклорист подає визначення цього жанру: «... «потаємна новина» – це анонімна патріотична оповідь про важливі події в житті народу, котра уславлює діячів національно-визвольної ... боротьби та викриває злочини пануючих у країні ... і «своїх» ... зрадників; такий твір ґрунтується на виручій в народі усній інформації та – водночас – намагається на неї вплинути; ...» [23, с.175] Характерним для такого твору є вплив сміхової культури, уникнення імен героїв твору, поширення нетрадиційним способом.

Нині потаємні новини набули нової форми побутування та нових ознак. Вони поширюються як усно, так і через засоби масової інформації, зображують національних героїв, мають вказівки на їхні імена. Народні новини прославляють своїх персонажів та дають людям обрах непереможної людини.

Під час повномасштабної російсько-української війни народні новини слугували творами для підтримання національного духу українців та

вистіювання окупантів. Це можуть бути чутки, розповіді про одну й ту саму подію, але з різними варіантами додаткових уточнень.

Наприклад, всім відома розповідь про циганів, які вкрали російський танк. [XXVI] У мережі поширилось дуже багато мемів та розповідей про цю подію, але немає достовірних фактів, що це дійсно відбулось. Часто можна зустріти заміщення головного героя, танк крадуть не цигани, а гопники, що підтверджує варіантність цього жанру. Така оповідка, новина, дає змогу українцям зображувати ворогів дурними, безглуздими та слабкими.

Слід звернути увагу на образ цигана в українському фольклорі. Він завжди належав до категорії «чужий» та вважався крадієм. Зокрема, найчастіше цигани крали худобу. «Особливе ставлення циган до засобів пересування пояснюється кочівним способом життя... Якщо раніше превалювала особиста вигода циган від злочинства, то в разі з викраденням російського танка на першому місці постають їхні патріотичні почуття». [7, с. 92] Тобто образ циганів у народній свідомості зазнав змін. Нині українці сприймають їх як персонажів, які межують між світом «чужих» та «своїх».

Інша новина, яка поширилась у мережі – про бабусю, яка збила літаючий ворожий дрон банкою огірків (помідорів). На перший погляд ця розповідь здається абсурдною, проте вона набрала досить багато підтримки серед користувачів Інтернету. Є досить багато варіантів щодо сюжету цієї історії. Деяким журналістам вдалось поспілкуватись з героїнею, нею виявилась жителька Київщини. [XXXVII] Проте народ створив безліч варіантів цієї розповіді, тому вона стала народною новиною.

Відомим є факт мародерства російською армією українських домівок. На основі цього люди почали створювати розповіді, де ворогів частують отруйною їжею. Є теж досить багато варіантів цієї історії: частування отруйними пиріжками, черешнею з отрутою, отруйними препаратами. [XXXVIII] Серед головних героїв цієї історії є теж безліч варіантів: звичайна

бабуся, чоловік, місцеві жителі, селяни. Іноді є вказівка на місце дійства, зокрема: Ізюмський район Харківської області, Херсонщина, Одещина та ін. Основою для цієї історії став перехоплений дзвінок росіянина дружині: «Нам тут жерти нічого. Вчора качку поцупили! Магазини бомбимо. Ми голодуємо!.. Бабуся одна пиріжки принесла - 8 осіб у цинку виїхало». [XXXIX] Після оприлюднення цього дзвінка люди почали створювати певні історії, які перетворились на народні новини та почали ширитись мережею Інтернет.

Таким чином можна зробити висновок, що жанр «потаємна новина» побутує і нині. Проте він здобув нову форму та методи поширення. Сьогодні цей жанр спрямований на фіксування подій, які стосуються життя народу у період повномасштабної російсько-української війни, демонстрацію партизанського руху, рефлексію почуттів звичайних українців. Героями народних новин можуть бути не лише відомі герої, а й звичайні жителі України, які підтримують боротьбу за незалежність. Таким чином образ головного героя став спрощеним та узагальненим.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати роботи, можна стверджувати, що фольклор періоду повномасштабної російсько-української війни (2022 – 2023 рр.) продовжує продукуватись та збагачуватись, відбувається модифікація традиційних жанрів, образів та мотивів. На основі проведеного дослідження, виділяємо такі висновки:

1. Процес та середовище передачі інформації нині змінилось. Трансмісія фольклору стала опосередкованою. Інтернет – нове середовище для комунікації людей. Це середовище дає змогу текстам поширюватись швидко, при цьому мати багато варіантів, а автори залишаються анонімними. Інтернет і надалі зберігає основні ознаки фольклору, проте із змінами, а саме: анонімність, варіативність, колективність, усність (заміщено усно-зоровою ознакою).
2. Найбільше фольклорних зразків містять соціальні мережі. Спостерігається тенденція до українізації Інтернет-лору. Адже зараз актуальним є висвітлення проблем саме українською мовою, тому майже всі фольклорні тексти створені українською, хоч і мають певні недоліки (наявність суржику, неправильних слів, діалектів).
3. Відповідно до статистичних даних, найчастіше використовують Інтернет українці віком від 18 до 49 років. Міське населення використовує його частіше, ніж сільське. За гендерним розподілом Інтернет використовують як жінки, так і чоловіки у однакових відсоткових пропорціях. Найпопулярнішими мережами для поширення сучасного фольклору є: Telegram, Instagram, Facebook, Tiktok або ж просто сайти з новинами.
4. У роботі проаналізовано такі жанри фольклору, як: анекдоти, прокльони, народне оповідання, соціально-побутові пісні, меми, фотожаби, шиболети та народні новини. Визначено, що анекдоти та прокльони належать до архаїчних жанрів, які зберегли давні ознаки,

проте набули сучасних тем, мотивів, образів. Натомість соціально-побутові пісні не змінились за своєю структурою чи змістовим наповненням. Вони стали актуальними за рахунок політичної ситуації в Україні, так як містять мотиви заклику до бою, жалю рідною домівкою. Сучасними жанрами, що поширились у просторі Інтернету, є меми, фотожаби, шиболети та народні новини.

5. Серед найпоширеніших образів фольклору повномасштабної російсько-української війни (2022-2023 рр.) виділяємо: негативних (путін, росіяни (як військові, так і звичайне населення), посібники путіна при владі) та позитивних (українські герої (військові та звичайне населення)). Путін та росіяни завжди зображуються як безглузді дурні, які не знають очевидного. Натомість образи українців є прикладом для наслідування. Адже вони безстрашно висміюють ворогів та до останнього борються за свою незалежність. Таким чином образ українців приклад – ідеалізованого образу героїв фольклору, відіграють роль протагоністів, а образ росіян – як класичний образ антагоністів вміщує в себе всі найгірші людські якості та викликає зневагу.
6. Серед образів фольклору проаналізованого періоду зустрічаємо як збірне поняття (назва етносу), так і окремих представників будь-якого соціального класу. Слід звернути увагу на те, що образ народного героя впродовж століть спростився. Зараз ним може бути будь-хто, незалежно від віку, статі, соціального класу чи професії.
7. Найпоширенішими мотивами проаналізованих творів є: глузування над ворогами, заклик до боротьби, жаль і туга за Україною, а також погроза, залякування росіян.
8. Головною метою побутування фольклору періоду повномасштабної російсько-української війни (2022-2023 рр.) є рефлексія українців на почуття. Твори української народної творчості нині допомагають

людям подати стрес від військових дій, окупації, смерті рідних та дають можливість транслювати всі свої емоції у тексти.

9. Фольклорний текст існує саме в процесі виконання. Сучасний фольклор війни характеризується ситуативністю, що дозволяє творам побутовати саме в період їхньої актуальності, що зумовлена соціально-політичними подіями. Тобто тексти побутовують лише в той час, коли вони відгукуються на нагальні проблеми суспільства. В інший час ці твори припиняють побутування у процесі комунікації, але завдяки сучасним технологіям, залишаються зафіксованими і можуть знову відродитись через певний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голубець О. Відображення в колядках суспільно-політичних процесів 40—50-х років ХХ ст. (на матеріалі з Бережанського р-ну Тернопільської обл.) Народознавчі зошити. 2022. № 2 (164). С. 377—384
2. Григоренко, І. В. Інтернет-фольклор: основні теоретичні підходи до визначення поняття. Гуманітарний корпус : збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії. Вінниця : ТОВ Нілан-ЛТД. 2019. Випуск 23.Т. 1. С. 70-72.
3. Дзюба Д. Міфотворчість постмодерністського телепростору України. Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії: Зб. наук. пр. Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України. 2009. Вип. 9. С. 259-263.
4. Домбровська М. Дефініції масової культури. Слово та час. 2005. № 11. С. 54-65
5. Драгоманов М. Нові українські пісні про громадські справи (1764-1880). Женева.1881. 132 с.
6. Етнографічний вісник за гол. ред. А. Лободи, В. Петрова. Київ: Друкарня Української Академії Наук. 1925. 97 с.
7. Закальська Я. Образ цигана в українському фольклорі: константність vs пластичність. Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки». Вип. 2. 2022. С. 88- 97
8. Закальська Я. Український фольклор спротиву: традиція і модифікація, трансмісійні механізми: дис... канд. філ. наук: 10.01.07. Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка. Київ. 2021. 360 с.
9. Івановська О. Фольклор як суб'єктно-образна система. Міфологія і фольклор. №1 (2) 2009. С.17-22
10. Історичні пісні малоруського народу з поясненнями В. Антоновича та М. Драгоманова. Київ. Тип. М. П. Фріца. 1874. Т. 1. 336 с.

11. Кирчів Р. Двадцять століття в українському фольклорі. Інститут народознавства НАН України. 2010. 536 с.
12. Кравчик-Василевська В. Електронний фольклор як явище цифрової культури. Слов'янський світ: Зб. наук. пр. Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України. 2009. Вип. 7. С. 127-138.
13. Кузьменко О. Антропологія спротиву в текстах спогадів і контекстах постмодерного часу. Народознавчі зошити. № 2 (152). 2020. С. 485 – 488
14. Кузьменко О. Драматичне буття людини в українському фольклорі: концептуальні форми вираження (період Першої та Другої світових воєн) : монографія. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2018. 728 с.
15. Кузьменко О. Перша світова війна в українській фольклорній традиції. Україна Модерна. №23. 2016 С. 111–151.
16. Кузьменко О. Фольклорний образ ворога «москаля» та його семантична парадигма (на матеріалі новотворів першої половини ХХ століття). Міфологія і фольклор. № 1-4. С. 5-21
17. Лисюк Н. Постфольклор в Україні. Київ: Агентство “Україна”. 2012. 348 с.
18. Лихограй Р. Політичний фольклор. Підручник для студ. закладів вищої освіти. Київ : Інститут філології КНУ. 2021. 180 с.
19. Літературознавчий словник-довідник. 2-ге вид., випр., допов. Київ: Академія. 2007. 751 с.
20. Никончук Н. Усна народна творчість та постфольклор у житті сучасної людини: повернення до пережитків чи нові тенденції розвитку? Наукові записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України . За ред. С.Д. Максименка. Київ: Главник, 2005. Вип. 26. В 4-х т. Т. 3. С. 220-224.
21. Пісні УПА. Зібрав і зредагував Зеновій Лавришин. Видавництво Літопис УПА. Львів. 1996-1997. С. 554

22. Польсько-українські відносини на тлі історії популярної пісні „Неј, сокоју!” («Гей соколи!») Б Гальчак, О. Харчишин. Русинистични студії. 2021. С. 39-56
23. Росовецький С. Фольклорно-літературні зв'язки: Компаративний аспект: Монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет". 2001. 227 с.
24. Старцівство: мандрівні співці-музиканти в Україні (XIX - поч. XX ст.) Володимир Кушпет. Київ: Темпора. 2007. – 493 с.
25. Стрілецькі пісні. Упоряд., запис, вступ. ст., комент. та додат. О. М. Кузьменко. Львів. 2005. 640 с.
26. Сумцов Н. Пожелания и проклятия : (преимущественно малорусские) Н. Харьков: Тип. Губ. Правления. 1896. 26 с.
27. Українська фольклористика: словник-довідник. Уклад. і ред. М. Чернопиский. Ред. О. Давидова. Тернопіль : Підручники і посібники. 2008. 448 с.
28. Франко І. Дещо про Борислав. Зібрання творів у 50-и томах. Київ: Наукова думка. 1980 р. Т. 27. С. 57–65.
[URL:https://www.ifranko.name/uk/Folklore/1882/ZnadobyDoMovyIEtnograpii/DeschoProBoryslav.html](https://www.ifranko.name/uk/Folklore/1882/ZnadobyDoMovyIEtnograpii/DeschoProBoryslav.html)
29. Франко І. Як виникають народні пісні. Зібрання творів у 50-и томах. Київ: Наукова думка. 1980 р. Т. 26, С. 186-193
[URL:https://www.ifranko.name/uk/Folklore/1882/ZnadobyDoMovyIEtnograpii/DeschoProBoryslav.html](https://www.ifranko.name/uk/Folklore/1882/ZnadobyDoMovyIEtnograpii/DeschoProBoryslav.html)
30. Харчишин О. Батько наш Бандера: передумови виникнення та феномен популярності пісні. Народознавчі зошити. 2022. № 1 (163). С. 243—251
31. Харчишин О. Сучасні українсько-польські народопісенні стилізації як форми етнокультурного сусідства та спільного культуротворення. Народознавчі зошити. № 3 (153). 2020. С. 501–756
32. Чемеркін С. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси. Київ. 2009. 240 с.

33. Folklore in the Modern World. Front Cover. Richard Mercer Dorson. Folklore Publications Group. 1974.P. 48
34. Mechanical Help in the Study of Folk Song. Bertrand H. Bronson. The Journal of American Folklore. Vol. 62, No. 244 (Apr. - Jun., 1949), pp. 81-86

Інтернет-ресурси

- I. <https://zbruc.eu/node/76660>
- II. [Український воєнний фольклор: як зрозуміти себе і свого ворога | Оксана Кузьменко — Локальна історія \(localhistory.org.ua\)](#)
- III. <https://www.google.com/search?q=%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%BC&oq=%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%BC&aqs=chrome..69i57.6204j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
- IV. <https://rozdil.lviv.ua/aneidot/search/23/>
- V. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3425975-aneidoti-nasoi-peremogi8.html>
- VI. <https://rozdil.lviv.ua/aneidot/search/21/index.php?p=2>
- VII. <https://rozdil.lviv.ua/aneidot/search/24/index.php?p=6>
- VIII. https://m.facebook.com/UaSportTV/photos/a.143268169439939/1385734998526577/?type=3&eid=ARBhcpIMA-Wk0fBHQJ5zzH90bv5CX_qm7PGND067ieOF7DgQ7Z640dH7ItxkN-3aFpoVwJcvB5Ujnx6V&locale=ms_MY

- IX. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%B9_%D1%83_%D0%BB%D1%83%D0%B7%D1%96_%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%BE%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0
- X. <https://www.youtube.com/watch?v=PBYMvQtdx6s>
- XI. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D1%82%D1%8C%D0%BA%D0%BE_%D0%BD%D0%B0%D1%88_%E2%80%94%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B0
- XII. <https://www.youtube.com/watch?v=-9Tujgcu6ao>
- XIII. <https://www.youtube.com/watch?v=0WFsz5srcQs>
- XIV. <https://www.youtube.com/watch?v=y74xEZvpQKM>
- XV. <https://www.youtube.com/watch?v=wQqyCOITaP0&pp=ygUTY2V2eWJxIGNkem5icSBkdHhzaA%3D%3D>
- XVI. <https://www.youtube.com/watch?v=6hXMZW8IbLE>
- XVII. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B5%D0%B9_%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8
- XVIII. <https://www.youtube.com/watch?v=YJliQT806ys>
- XIX. <https://www.youtube.com/watch?v=RpM3tp9fe3E>
- XX. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%BC>
- XXI. [Мемі війни: про що жартували українці протягом 2022 року | Times ZT](https://www.timeszt.com/ukr/news/2022/05/11/memi-vijni-pro-cho-jartuvavali-ukrajinci-protyagom-2022-roku)
- XXII. <https://kiev.vgorode.ua/ukr/news/sobytyia/u-merezhi-publikujut-memi-z-privodu-pidbitoho-krejsera-moskva-dobirka>
- XXIII. <https://www.5.ua/dv/fotogalereja/281147>
- XXIV. <https://proridne.org/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%20%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96%20%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B8/%D0%9F%D1%80%D0%BE%20%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%A6%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%B0.html>

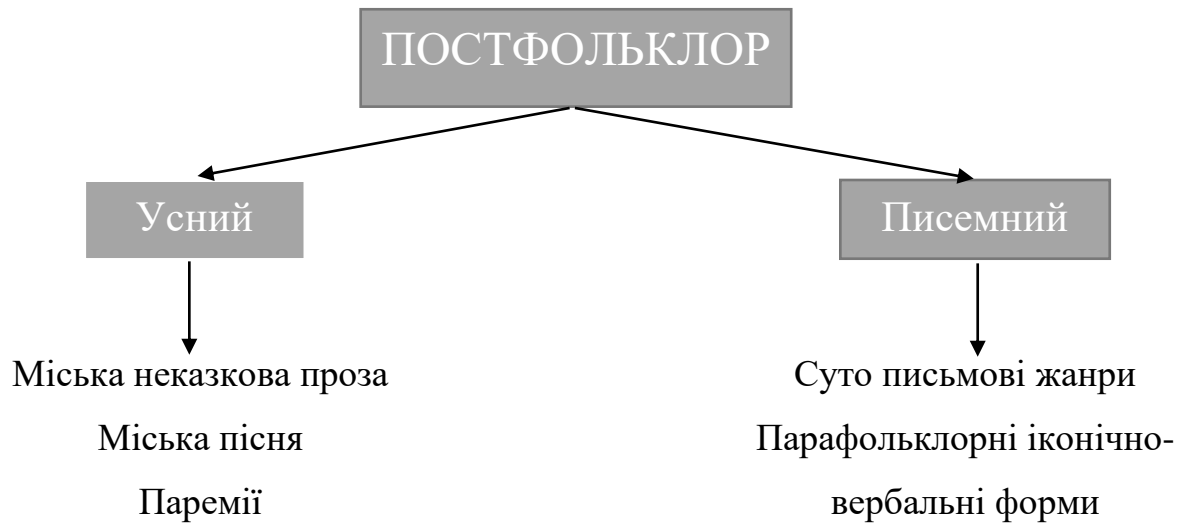
- XXV. <https://life.pravda.com.ua/society/2022/03/6/247695/>
- XXVI. <https://lifestyle.segodnya.ua/lifestyle/nostress/instagramm-dnya-profil-baby-nadi-kotoraya-roflit-rossiyan-i-publikuet-kurezy-o-voyne-1606587.html>
- XXVII. https://lux.fm/ru/uzhe-legenda-v-instagramme-sozdali-akkaunt-baby-nadi-kotoraya-poslala-okupantov_n117507
- XXVIII. https://vgolos.ua/news/naysmishnishi-memi-pro-te-yak-himars-spalyuie-rosiyski-skladi-na-okupovaniy-teritoriyi_1423984.html
- XXIX. <https://life.pravda.com.ua/society/2022/06/23/249247/>
- XXX. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%82>
- XXXI. <https://www.youtube.com/watch?v=Q5O2N2Ujaas>
- XXXII. <https://www.facebook.com/groups/pusatupravylnoucrainskoyu/posts/1859277434277398/>
- XXXIII. <https://www.facebook.com/spravzhni.cherkasy/videos/-%D0%B2%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D1%88%D0%BB%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%B0%D1%88%D1%83-%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D1%8E-%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B2%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B9%D1%88%D0%BB%D0%B8-%D0%B7%D1%96-%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%94%D1%8E-%D0%B4%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D1%81-%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D1%96%D1%82%D1%8C-%D1%85%D0%BE%D1%87-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%BD/1576432029406677/>
- XXXIV. <https://www.youtube.com/watch?v=ReFs9zR89b8>
- XXXV. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/172118/13-Lysyuk.pdf?sequence=1>
- XXXVI. <https://www.5.ua/dv/life/269559>

- XXXVII. [Не фейк: у Києві жінка дійсно збила дрон банкою з консервацією \(konkurent.ua\)](http://konkurent.ua)
- XXXVIII. [«Смаколики» із сюрпризом для окупантів: на Мелітопольщині загарбників почастували отруйною черешнею -grivna](http://konkurent.ua)
- XXXIX. <https://www.unian.ua/war/ukrajinska-babusya-otrujila-8-okupantiv-pirizhkami-audioperehoplennya-rozmovi-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11750983.html>
- XL. <https://scholarworks.iu.edu/dspace/bitstream/handle/2022/3235/FF+37-1+Fox.pdf?sequence=1>
- XLI. <https://www.youtube.com/watch?v=4wCvJHuR3jU>
- XLII. <https://www.youtube.com/watch?v=AcDDxovI19c>
- XLIII. <https://rozdil.lviv.ua/aneidot/search/21/index.php?p=2>

ДОДАТКИ

Додаток А

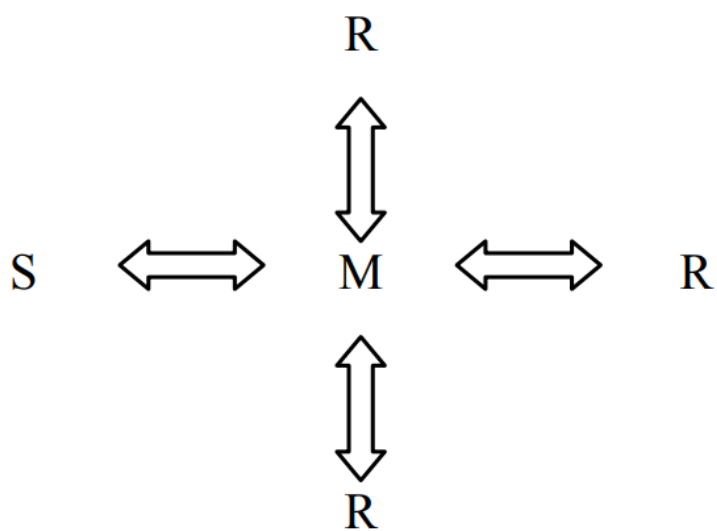
[17]

ПРИРОДНА КОМУНІКАЦІЯ

 $R(S)$ $R(S) \longleftrightarrow R(S) \longleftrightarrow R(S)$ $R(S) \longleftrightarrow R(S)$

КОМУНІКАЦІЯ «ТЕХНІЧНОГО» ТИПУ

Розшифровка відео

Я хотів би путіну побажати отойо, шо зараз прозвучить. Я буду його туда посилати [вказує рукою]. Я сподіваюсь, ви не образитесь, десь туда в той куточок, добре?

Трясця твоїй матері! Ти нечиста сило, щоб швидкою Настею тут тебе носило. Підняло і гепнуло, в клоччя розірвало. Щоб тобі матюччя те у зубах застряло. Боком тобі вилізло, руки покрутило, у дугу скаблучило, клапан перекрило, в голові загупало, в носі закрутило, в животі запало щоб, в оці заіскрило. Громом тебе лусноло, спув би ти як нитка і була, щоб з одягу на всіх одна свитка. Щоб тебе талонами обділили, шоби розкупонили, роздягли наголо. Щоб тобі відмовили, коли ти попросиш. Щоб твоєю мордою молотили просо. А кутя торішня ще не встоялась в пузі, кольки б межі ребрища п'яній сволоцюзі. І ні тратів, гадино, в печінки, жовтухи, щоб тебе у Спасівку закутали мухи. Шоби ти без дзеркала і кінця не бачив (ну себе я вже закляв). В туфлях щоб нових ходив, пив смолу гарячу і щоб після випивки ти не похмилявся. Самогонний апарат щоб тобі зламався. Щоб наївся трутки ти та за свої гроші. В домовині бачити б який ти хороший. Шоби на окописька, іроде проклятий, загребли б, худобино, тебе без лопати. Щоби жив ти зо сто літ, двісті рачки лазив, раз такий ти паразит і така зараза. Щоб у тебе задниця по шву розійшлася. Щоб твоя дружинька з кумом повелася. Щоб любили всі її та не брали заміж. Шоби ти чіплявся аж за дроти ногами. Сорок щоб синів було і усі дівчата. Як не товста, то крива, кожна щоб почата. Діти твої кликали щоб сусіда татом. Щоб тобі гостей нових кожен день у хату. Щоб нічого ти міг випросить по блату. Попелястим лиш на сміх, мав одну зарплату. І щоб ту зарплату всю віддавав ти жінці, щоб у тебе тільки прищ виріс у ширінці. А ще краще аби він та на п'ятці взявся. І щоб тік йти надвір, так і роззувався. За

тобою шоб курів шлях, немов за чортом. Став би, волоцюга, ти жертвою аборту. Не забули шоб твій дім, таргани й блощиці. Шоби їх ти уночі на своїй бив пиці, а щоранку і щодня, шоб ловив на кухні. Рака б тобі у штани, шоб сміявсь на путнє. На тому, шоб ти сидів, на чому стовбичиш. Шоби ти зі смаком їв тільки яйця бичі. Їв би не наївся би, пив би, не напився. А шоб ти вже не діждав, шоби ти сказився, і шоб ти добра не мав, дихав би на ладан. Лиш на віки працював, шоби здох ти, гаде. Виздихала б у хліві також і скотина. Між ногами, шоб кілок правив за машину. А без півня, шоб тобі заквоктали кури, раз такий ти вирдокиркий придурок. Шоб у твоїй лисині воші завелися. Шоби ти повісився, шоб втопився. Шоб тебе на могилки холера забрала. Шоб тобі заціпило, бо мені заклало.

Розшифровка уривку з відео

«путін х**ло, щоб він здох, щоб він, с*ка, згарів в аду, бл*ть, щоб, с*ка, перевернувся. Гори, падло, в пеклі. Будь ти проклятий. Шоб тебе, с*ка, бл*ть, перевернуло до кінця цього дня. Всьо. Амінь.

Собака, шоб тебе всі люди піднімали, бл*ть, і кляли, с*ка, бл*ть. Шоб ти, бл*ть, с*ка, гарів, с*ка в пеклі. Будь ти проклятий. Шоб ти здох, тварь. Здохни, с*ка!... шоб всі українці казали, бл*ть, ...шоб по нім, с*ка, земля, горіла, падло.»

1. путін так сміливо користується методичкою гітлера, що у мене складається враження, що він не в курсі, чим там все закінчилось.
2. Цигани цікавляться чи дійсно за голову пуйла дають млн. Бо вони вже кочують у бік Уралу.
3. Якби у вас була можливість реалізувати одну свою мрію, то як саме б подох путін?
4. В дитинстві циганка нагадала путіну що про нього будуть співати пісні, а які самі не уточнила.
5. путін звернувся до Зеленського з проханням повернути пару танків для параду 9 травня.
6. Іноді не вистачає лише маленької деталі, щоб стати щасливим - дохлий путін...
7. путін увійде в історію, як людина, яка розвалила російську федерацію при спробі захопити Охтирку.
8. У кожної жінки повинна бути маленька чорна сукня, в якій вона відсвяткує похорон путіна.

Путіна після смерті відправили в пекло. Але, оскільки в нього була хороша поведінка, йому дозволили спуститися у Москву. Він спустився, прогулявся, зайшов у московський бар, замовив чарку горілки і питає у бармена:

- Крим наш?

- Так, Крим наш, - відповів бармен.

- А Донбас наш?

- Так, Донбас наш.

- Ну а Київ теж наш?

- Звичайно, теж наш.

Путін з задоволенням випив чарку і потім каже:

- А скільки я маю заплатити?

- 100 гривень

Після смерті путін потрапив в пекло, тут до нього підходить Гітлер і каже:

- Слухай, ти зробив те, що не вдалося навіть мені!
- Що саме?
- Ти знищив росію!

Ворожка до путіна:

- Бачу як їдеш в лімузині, по червоній площі, всі аплодують, радіють, сміються, танцюють, махають тобі. Величезне свято!

- А я? Я махаю у відповідь?

- От цього не бачу, труна закрита.

Іде дід по лісу, гриби шукає, аж тут дивиться закопаний у землю по шию хлопчина.

- Ой, синку, та що ж це за нелюди таке з тобою зробили?

- Дедушка, дедушка. Помогіте менє. Меня бандеровци поймали і закопали!

Дід нагрібаючи на голову хлопчини глину:

- Ой! А що ж це їм земельки то не стало?

Пливуть два українця по річці і бачать - москаль топиться і кричить:

- Памагіте, help, hilfe, aiuto!

І один українець другому каже:

- Диви скільки він мов знає, краще б плавати навчився.

На Сумщині до села заїхало чотири російські танки. Місцеві сидять по хатах, спостерігають із цікавістю за життям ссавців. Танки зупиняються, вилазить екіпаж, з двох танків зливають паливо до інших двох і їдуть. А два порожні танки стоять посеред села. Місцеві вибігли, застромили в танки прапори України і тицьнули по хатах, сидять чекають. Повертаються перші два танки (мабуть, паливо нарили) бачать два танки з українськими прапорами та давай їх розстрілювати. Розбли танки, підїхали, зрозуміли що свої, засмутилися. Місцеві давлються зі сміху тихенько. Два танки, що залишилися на ходу, вирушили в село обїжджати (мабуть, загубилися). А там міст на 5 тонн для легкових автомобілів. Заїжджає один танк - і обвалюється міст, танк клює носом у річку, тоне з усім екіпажем. Місцеві вже в голос сміються. Залишився один танк. Їздив-їздив, знайшов рів і перекинувся там. Вилізлий екіпаж штовхав-штовхав, так і залишили той танк там валяться і пішли вдвох. Отак село без жодного пострілу з двома прапорами України перемогло чотири танки російських окупантів.

Ой у лузі червона калина похилилася.
Чогось наша славна Україна зажурилася.
А ми тую червону калину піднімемо,
А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо!
А ми тую червону калину піднімемо,
А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо!

Не хилися, червона калино, маєш білий цвіт.
Не журися, славно Україно, маєш добрий рід.
А ми тую червону калину піднімемо,
А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо!
А ми тую червону калину піднімемо,
А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо!

Ой у полі ярої пшениці золотистий лан.
Розпочали стрільці січовії з ворогами тан.
А ми тую ярую пшеницю ізберемо,
А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо!
А ми тую ярую пшеницю ізберемо,
А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо!

Як повіє буйнесенький вітер з широких степів,
Та прославить по всій Україні січових стрільців.
А ми тую стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо!
А ми тую стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славну Україну, гей, гей, розвеселимо

Батько наш — Бандера, Україна — мати,
Ми за Україну будём воювати! | (2)

Ой, у лісі, лісі, під дубом зеленим,
Там лежить повстанець тяженько ранений. | (2)

Ой, лежить він, лежить, терпить тяжкі муки,
Без лівой но́ги, без правой ру́ки. | (2)

Як прийшла до нього рідна мати його,
Плаче і ридає, жалує його. | (2)

Ой, синю́ ж мій, сину, вже навоювався,
Без правой ручки, без ніжки зостався. | (2)

Мами ж наші, мами, не плачте́ за нами,
Не плачте́ за нами гіркими сльозами. | (2)

Батько наш — Бандера, Україна — мати,
Ми за Україну будём воювати! | (2)

А ми з москалями та й не в згоді жили,
На самого Петра́ у бій ми вступили. | (2)

Москалі тікали, аж лапті́ губили,
А наші за ними постріли били. | (2)

Батько наш — Бандера, Україна — мати,
Ми за Україну будём воювати! | (2)

Ой, як мати сина сво́го поховала
На його могилі слóва написала. | (2)

На його могилі слóва написала:
Слава Україні! Всім героям слава! | (2)

Батько наш — Бандера, Україна — мати,
Ми за Україну будём воювати! | (2)

Гей, десь там, де чорні води,
Сів на коня козак молодий.
Плаче молода дівчина,
Їде козак з України.

Приспів:

Гей! Гей! Гей, соколи!
Оминайте гори, ліси, доли.
Дзвін, дзвін, дзвін, дзвіночку,
Степовий жайвороночку

Гей! Гей! Гей, соколи!
Оминайте гори, ліси, доли.
Дзвін, дзвін, дзвін, дзвіночку,
Мій степовий дзвін, дзвін, дзвін

(Приспів)

Жаль, жаль за милою,
За рідною стороною.
Жаль, жаль серце плаче,
Більше її не побачу.

(Приспів)

Меду, вина наливайте

Як загину поховайте
На далекій Україні
Коло милої дівчини.

(Приспів)

Гей, десь там, де чорні води
Сів на коня козак молодий
Плаче молода дівчина
Їде козак з України

(Приспів)

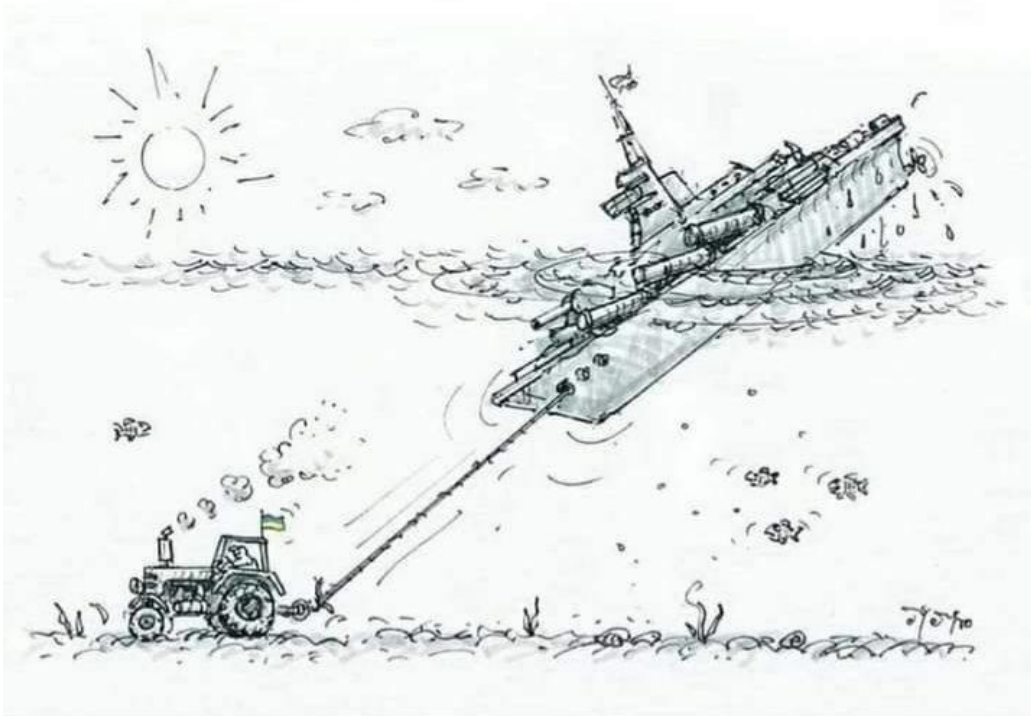

Президент Путин посетил экипаж ракетного крейсера «Москва».

[Перевести твит](#)

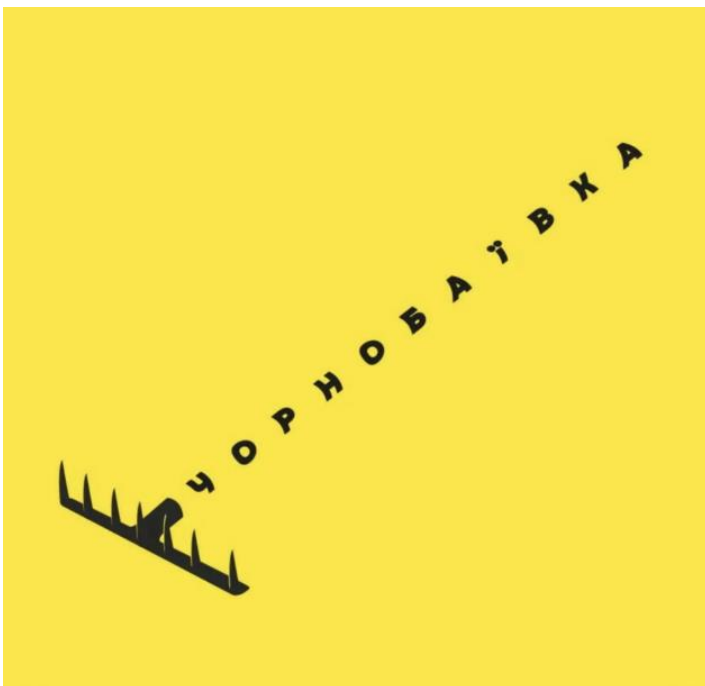

Насправді це було так...

Оновлення Google Maps

Я, коли дивлюсь графік відключень,
а вимикають світло в інші години

NeYasno Y
NIXYЯ

ПЛАНОВЕ ВІДКЛЮЧЕННЯ СВІТЛА

У МОЄМУ ВІКНІ:

В БУДИНКУ НАВПРОТИ:

фрустрація
@lueaen

привид Києва збив вже 21 літак тому я зробила це

i believe in

Ghost of Kyiv

SUPREMACY

**Не лякайте
бандерівців
кадировцями**

Баба Надя 🇺🇦

**Мавзолею
терміново потрібен
свіжий Володя**

Баба Надя 🇺🇦
@babanadya_ua

**Привид Києва,
ти є в Тіндері?**

Баба Надя 🇺🇦
@babanadya_ua

СЕГОДНЯ

У вас ще не було бавовни?
Тоді ми летимо до вас!

Докиньте плз на третій байрактар 🇺🇦

